

- N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q. 1. Answer any two of the following. (15)**
a) Explain the importance of Export Promotion Organisations.
b) Discuss the functions of ITPO.
c) Write a note on "Benefits enjoyed by Towns of export excellence".
- Q. 2. Answer any two of the following. (15)**
a) Explain the features of Packing credit?
b) Describe the role of SIDBI in Export finance.
c) Explain the procedure involved in Marine Insurance.
- Q. 3. Answer any two of the following. (15)**
a) Explain the functions of Custom House Agent.
b) Write a note on "Quality Control and Inspection".
c) Explain the procedure involved in Realisation of Export Proceeds.
- Q. 4. Answer any two of the following. (15)**
a) Discuss the importance of Bill of Lading.
b) Prepare a Proforma of Certificate of Origin.
c) What are the different incentives available to the Indian exporters?
- Q. 5. Answer the following. (15)**
a) State whether the following statements are True or False.
i) ECGC issues financial guarantees to exporters.
ii) APEDA assist in exports of marine products.
iii) Let ship order is a permission to load cargo into the ship.
iv) Post shipment finance enables the exporter to purchase raw materials.
v) Commercial invoice and Consular invoice are issued by the same authorities.
- b) Give the full form of the following:**
i) IRMAC
ii) STP
iii) MAI
iv) MPEDA
v) EOU's
- c) Match the following:**
Group A	Group B
i) IIP	a) Financial Guarantees
ii) EXIM Bank	b) Export Promotion council
iii)RCMC	c) Innovation in Packaging
iv)Bill of Exchange	d) Issued by assistant to captain.
v) Manufacturer-exporter	e) Export marketing organisation.
	f) Political risk.
	g) Negotiable Instrument.

(मराठी रूपांतर)

- १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

- प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ निर्यात वृद्धी संघटनांचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब भारतीय व्यापार वृद्धी संघटनेच्या कार्याविषयी चर्चा करा.
- क "उत्कृष्ट शहरांना मिळणा-या सुविधा" यावर टिप लिहा.
- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ बांधणी कर्जाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब निर्यात वित्त पुरवठ्यातील भारतीय लघुउद्योग बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- क सागरी विम्याची प्रक्रिया विशद करा.
- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ जकात गृह दलालाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब थोडक्यात टिप लिहा: गुणवत्ता नियंत्रण व तपासणी
- क निर्यात कार्यपध्दतीची पूर्तता प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ जहाज भरण पत्राच्या महत्वाविषयी चर्चा करा.
- ब वस्तू उगम प्रमाणपत्राचा विहित नमूना तयार करा.
- क भारतीय निर्यातदारांना कोणत्या निर्यात प्रोत्साहन व सहाय्य सुविधा मिळतात?
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.
- अ भारतीय पत हमी महामंडळ निर्यातदारांना आर्थिक हमी देऊ करते.
- ब अपेडा (APEDA) सागरी मालाच्या निर्यातीला मदत करते.
- क लेट शीप ऑर्डर हि जहाजावर माल भरण्यासाठी दिलेली परवानगी आहे.
- ड निर्यातीनंतरच्या वित्त पुरवठ्यामुळे निर्यातदाराला कच्चा माल विकत घेणे शक्य होते.
- इ व्यापारी बिजक व वकिलाती बिजक एकाच अधिका-यामार्फत वितरित केली जातात.
- ब खालील संज्ञांचे पूर्ण रूप लिहा.
- i) आय.आर.एम.ए.सी (IRMAC)
 - ii) एस.टी.पी. (STP)
 - iii) एम.ए.आय (MAI)
 - iv) एम.पी.इ.डी.ए (MPEDA)
 - v) इ.ओ.यू (EOUs)

क खालील जोडया लावा

गट "अ"	गट "ब"
१. आय.आय.पी (IIP)	अ. वित्तीय हमी
२. एक्झिम बँक	ब. निर्यात वृद्धी महामंडळ
३. आर.सी.एम.सी (RCMC)	क. बांधणीमध्ये नाविन्य
४. विनिमय विपत्र	ड. कॅप्टनच्या सहाय्यकाद्वारे वितरित
५. उत्पादक निर्यातदार	इ. निर्यात विपणन संस्था
	फ. राजकीय धोका
	ग. हस्तांतरणीय (Negotiable) साधन

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Select the right answers and rewrite the statements (**Any 10**) : (10)

1. According to the modern theory of international trade, _____ is responsible for international trade.
 - a) Factors endowments
 - b) Labour
 - c) Money
 - d) None of these
2. _____ refers to the rate at which a country's exports exchange against its imports.
 - a) Foreign exchange
 - b) Balance of payments
 - c) Terms of Trade
 - d) Investment rate
3. Marshall and Edgeworth introduced a geometrical device to explain the gains from trade which is known as _____.
 - a) Indifference curve
 - b) Isoquant curve
 - c) BOP curve
 - d) Offer Curve
4. A protectionist policy has the following drawbacks _____.
 - a) Consumers have to pay higher price
 - b) Producers get higher profits
 - c) Quality of goods may be affected
 - d) All of these
5. A tariff _____.
 - a) Increases the volume of trade
 - b) Reduces the volume of trade
 - c) Has no effect on volume of trade
 - d) None of these
6. _____ occurs when a group of countries agree to have free movement of factors of production.
 - a) Free trade area
 - b) Customs Union
 - c) Common market
 - d) Preferential trade agreement
7. Rich countries have balance of payments deficit _____.
 - a) Sometimes
 - b) Never
 - c) Always
 - d) Every year
8. The official reduction in the value of a currency with respect to other currencies is known as _____.
 - a) Revaluation
 - b) Appreciation
 - c) Devaluation
 - d) Depreciation

9. The _____ declaration recognised that the TRIPs agreement should protect public health.
a) Bali	b) Doha
c) Bandung	d) Singapore
10. Foreign exchange market is _____.
a) Grouping, by electronic means	b) Located only in London
c) Located only in New York	d) None of these
11. Hedgers enter into a foreign exchange market to _____.
a) Speculate	b) Promote exports
c) Cover risks	d) Promote imports
12. Holding everything else constant, an increase in interest rates in India will lead to _____.
a) Capital inflows into India	b) Depreciation of the INR
c) Capital outflows from India	d) A decrease in demand for goods and services.

Q.1 B) State whether the following statements are True or False. (Any 10)

(10)

1. Adam Smith gave the first classical theory of international trade.
2. Net barter terms of trade is also known as commodity terms of trade.
3. If the cost ratios are equal there will be gain to both the countries and there will be trade.
4. The cheap foreign labour argument is a legitimate argument against free trade because the cheap labour leads to low costs of production.
5. If a country increases its tariff then imports will be more expensive.
6. Nepal is a founder member of the European Union.
7. A surplus in the current account of BOP implies that the country is lending to foreigners more than foreigners lending to it.
8. Monetary and fiscal policies are used to correct BOP disequilibrium.
9. The IMF has been given the mandate to negotiate multilateral rules in services.
10. Majority of retail foreign exchange trading happens in forward market.
11. If the U. S. dollar appreciates relative to the Swiss franc, Swiss chocolate will become cheaper in the U. S. A.
12. Sterilised intervention is done through open market operations.

Q.2 Attempt any two of the following:

(15)

- a) Bring out the differences between the Ricardian theory of international trade and the modern theory of international trade.
- b) What are the factors affecting terms of trade?
- c) Discuss the J. S. Mill's theory of reciprocal demand.

- Q.3 Attempt **any two** of the following: (15)
- a) Discuss the arguments in favour of the policy of free trade.
 - b) Explain the economic effects of import tariffs.
 - c) What are the reasons for Britain exiting (Brexit) the European Union?
- Q.4 Attempt **any two** of the following: (15)
- a) Discuss the structure of balance of payments of a country.
 - b) Explain different measures to correct deficit in the balance of payments.
 - c) Discuss the WTO agreements with references to GATs.
- Q.5 Attempt **any two** of the following: (15)
- a) Discuss the factors influencing demand for and supply of foreign exchange.
 - b) Discuss the absolute and relative versions of the purchasing power parity theory.
 - c) Explain managed flexible exchange rate system in India.
- Q.6 Write short notes on **any four** of the following: (20)
- a) Short comings of the Heckscher – Ohlin theory of international trade.
 - b) Objectives of commercial trade policy
 - c) The Marshall – Lerner condition
 - d) Spot and forward exchange rates
 - e) Types of economic integration
 - f) Functions of foreign exchange market

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ अ) योग्य उत्तर निवडून विधाने पुन्हा लिहा .

(१०)

१. आंतरराष्ट्रीय व्यापारच्या आधुनिक सिद्धांताच्या मते _____ हे आंतरराष्ट्रीय व्यापारास कारणीभूत आहे.

- अ) घटकांची मुबलकता ब) श्रम
क) पैसा ड) वरीलपैकी नाही

२. _____ म्हणजे असा दर की ज्या दराला देशाच्या निर्यातीचा विनिमय त्याचा आयती विरुद्ध होत असतो.

- अ) विदेशी विनिमय ब) व्यवहारतोल
क) व्यापार शर्ती ड) गुंतवणूक दर

३. व्यापारच्या लाभाचे विश्लेषण करण्यासाठी मार्शल आणि एजवर्थ यांनी एक भूमितीय साधन मांडले ज्याला _____ म्हणतात.

- अ) समवृत्ती वक्र ब) समउत्पादन वक्र
क) व्यवहारतोल वक्र ड) प्रस्ताव वक्र

४. संरक्षित धोरणात खालील दोष आढळतात _____

- अ) ग्राहकांना उच्च किंमत मोजावी लागते. ब) उत्पादकांना उच्च नफा प्राप्त होतो .
क) वस्तुंच्या गुणवत्तेवर परिणाम होऊ शकतो. ड) वरील सर्व

५. जकात _____

- अ) व्यापाराची आकारमान वाढवतो. ब) व्यापाराची आकारमान कमी करतो.
क) व्यापाराच्या आकारमानावर कोणताही प्रभाव पाडत नाही. ड) वरीलपैकी नाही

६. _____ हे अशावेळी निर्माण होते जेव्हा देशांचे गट उत्पादन घटकांच्या मुक्त हालचालीस मान्यता देतात.

- अ) मुक्त व्यापार क्षेत्र ब) जकात समुदाय
क) सामुदायिक बाजार ड) पसंतीनुसार व्यापार करार

७. श्रीमंत देशाच्या व्यवहरशेषात तुट _____
 अ) काही वेळा असते
 क) नेहमी असते
 ब) कधीही नसते.
 ड) प्रत्येक वर्षी असते
८. देशांच्या चलनाच्या मुल्यातील इतर चलनांच्या संदर्भातील कार्यालयीन घटीला _____ म्हणतात
 अ) पूर्णमूल्यन
 क) अवमूल्यन
 ब) अधिमूल्यन
 ड) मूल्य-हास
९. _____ जाहिरनाम्यानुसार ट्रीप्स (TRIPS) कराराद्वारे सावर्जनिक आरोग्य संरक्षित केले जाते याला मान्यता दिली गेली.
 अ) बाली
 क) बॅडंग
 ब) दोहा
 ड) सिंगापूर
१०. विदेशी विनिमय बाजार _____
 अ) इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांच्या आधारे गढीत होत आहे
 क) फक्त न्यूयॉर्क येथे स्थित आहे
 ब) फक्त लंडन येथे स्थित आहे
 ड) वरील पैकी नाही
११. बचावदार (हेजर्स) _____ याकरिता विनीमय बाजारात प्रवेश करतात.
 अ) सट्टेबाजी
 क) धोका निवारण
 ब) निर्यातीला प्रोत्साहन
 ड) आयात प्रोत्साहन
१२. इतर सर्व घटक स्थिर असताना भारतातील व्याजदरात वाढ झाली तर _____
 अ) भारतात भांडवलाचा अंतरप्रवाह वाढेल.
 क) भारतातून भांडवलाचा बाह्यप्रवाह घडून येईल
 ब) भारतात रुपयाची घसरण होईल
 ड) वस्तू आणि सेवांची मागणी घटेल.

प्र १ ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) अँडम स्मिथ यांनी आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा पहिला सनातन सिध्दांत मांडला.
- २) निव्वळ वस्तू व्यापार शर्तीना वस्तू व्यापारशर्ती असे देखील म्हटले जाते.
- ३) जर खर्चाचे गुणोत्तर समान असेल तर दोन्ही लाभ होईल आणि व्यापार अस्तित्वात येईल.
- ४) स्वस्त विदेशी श्रम युक्तीवाद हा मुक्त व्यापारा विरोधातील कायदेशीर युक्तीवाद आहे कारण स्वस्त श्रमामुळे उत्पादन खर्च कमी होतो.
- ५) जर देशाने आपल्या जकाती मध्ये वाढ केल्यास आयात अधिक महाग होऊ शकते.
- ६) नेपाळ हा युरोपियन समुदायाचा संस्थापक सदस्य आहे.
- ७) चालू खात्यावरील वाढ हे दर्शविते की जितकी कर्जे परकीयाकडून घेतली जातात त्यापेक्षा जास्त कर्ज दिली जातात.
- ८) व्यवहारतोलातील असंतुलन दूर करण्यासाठी मौद्रिक आणि राजकोषीय धोरणाचा वापर केला जातो.

- ९) वायदा बाजारात बहुतांशी किरकोळ परकीय विनिमय व्यवहार होतात.
 १०) सेवांच्या बाबतीतील बहुपक्षीय नियमांच्या वाटाघाटीचे सर्वाधिकार आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीला देण्यात आले.
 ११) जर स्विस फ्रँक च्या तुलनेत अमेरिकन डॉलरचा दर वधारला तर स्विसचे चॉकलेट अमेरिकेत स्वस्त होतील.
 १२) प्रभावलोपन हस्तक्षेप खुल्या बाजारातील व्यवहारद्वारे केला जाते.

- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (१५)
 अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा रिकार्डोचा सिद्धांत आणि आधुनिक सिद्धांतातील फरक निदर्शनास आणा.
 ब) व्यापारशर्तीवर परिणाम करणारे घटक कोणते?
 क) जे. एस. मिलचा अन्योन्य मागणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (१५)
 अ) मुक्त व्यापार धोरणाच्या बाजूने असणाऱ्या युक्तिवादाची चर्चा करा.
 ब) आयात जकातीचे आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.
 क) इंग्लंडने युरोपियन समुदायातून बाहेर पडण्याची (Brexit) कारणे कोणती?
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (१५)
 अ) देशाच्या व्यवहारतोलाची रचना स्पष्ट करा.
 ब) व्यवहारतोलातील असंतुलन दूर करण्याच्या विविध उपाययोजना स्पष्ट करा
 क) GATS च्या संदर्भातील जागतिक व्यापारसंघटनेच्या कराराची चर्चा करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (१५)
 अ) परकीय चलनाच्या मागणी पुरवठ्यावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
 ब) क्रयशक्ती समानता सिद्धांताचे निरपेक्ष आणि सापेक्ष रूप स्पष्ट करा.
 क) भारतातील व्यावसायिक लवचिक विनिमय दर पद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. (२०)
 अ) हेक्श्वर – ओहलीनच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार सिद्धांताच्या मर्यादा
 ब) वाणिज्यिक व्यापार धोरणाची उद्दिष्ट्ये
 क) मार्शल – लर्नर अट
 ड) हजर आणि वायदा विनिमय दर
 इ) आर्थिक एकात्मीकरणाचे प्रकार
 फ) परकीय विनिमय बाजाराची कार्ये.

(3 Hours)

Marks : 100

- N.B. 1. All questions are compulsory**
2. Figures to the right indicate full marks

1. (A) Select the most appropriate answer from the options given below (ANY TEN) (10)

- 1) _____ refers to studying and collecting information about operations and responsibilities of a specific job.
 - a) Job Design
 - b) Job description
 - c) Job analysis
 - d) job specification
- 2) _____ refers to putting right man for the right job.
 - a) Selection
 - b) Recruitment
 - c) Placement
 - d) None of these
- 3) _____ is a technique of E-Selection.
 - a) Group Discussion
 - b) Campus interview
 - c) Personal Interviews
 - d) Key word search
- 4) Human Resource Development leads to _____.
 - a) Personal Development
 - b) Organisational Development
 - c) Career Development
 - d) All of these
- 5) Performance appraisal is needed for _____.
 - a) Managers
 - b) Temporary Employees
 - c) Permanent employees
 - d) All type of employees
- 6) _____ helps to improve employee's mental health and wellbeing.
 - a) Counseling
 - b) Mentoring
 - c) Training
 - d) Career guidance
- 7) _____ states that most employees dislike work and lack motivation.
 - a) Theory Z
 - b) Theory Y
 - c) Theory X
 - d) ERG Theory
- 8) _____ is an act of stimulating someone or oneself to a desired course of action.
 - a) Motivation
 - b) Morale
 - c) Communication
 - d) Emotional Quotient

- 9) _____ is a feeling of injustice at the workplace.
- a) Grievance
b) Attrition
c) Counselling
d) Engagement
- 10) _____ popularized the concept of Learning Organisations through his book entitled “The Fifth Discipline”.
- a) Peter Drucker
b) Henry Fayol
c) Abraham Maslow
d) Peter Senge
- 11) Employee _____ is the extent to which employees feel passionate and committed to do their job.
- a) Enrichment
b) Engagement
c) Enlargement
d) Endowment
- 12) Employee _____ involves giving the employees autonomy to take right decisions.
- a) Empowerment
b) Enrolment
c) Education
d) Experiment

(B) State whether the following statements are true OR false: (ANY TEN) (10)

- 1) Job Enlargement refers to vertical expansion of job.
- 2) Motion Study is a technique of job enrichment.
- 3) Strategic Human Resource Management has a long term perspective.
- 4) Job Rotation is a form of off the job training programme.
- 5) Performance appraisal facilitates promotion decisions.
- 6) The organisation has no role in Career planning of the employees.
- 7) Valence is the value that the individual associates with the outcome or reward.
- 8) Spiritual Quotient is the employee’s ability to manage emotions at work place.
- 9) Under the Grievance Handling procedure, the ruling of the immediate superior is final and binding on the aggrieved employee.
- 10) Innovative organizations must give autonomy to employees.
- 11) Actively disengaged employees have negative attitude towards the firm.
- 12) Verbal comments can also constitute Sexual Harassment of women at work place.

Q2. Answer ANY TWO of the following. (15)

- a) Define the term 'Human Resource Management'. Explain the importance of HRM.
- b) What is Human Resource Planning? Explain the steps involved in Human Resource Planning.
- c) Define Recruitment. Discuss the internal sources of recruitment.

Q3. Answer ANY TWO of the following: (15)

- a) Define Human Resource Development. Discuss the functions of Human Resource Development.
- b) Explain the concept of performance appraisal. What are its benefits?
- c) Discuss briefly the importance of Career Planning & Development to employees and employers.

Q.4 Answer ANY TWO of the following (15)

- a) Define Leadership. Explain the Transactional Leadership theory.
- b) What is employee morale? Explain factors affecting employee morale.
- c) Explain the term Employee Grievance. What are the causes of employee grievance in organisations?

Q5) Answer ANY TWO of the following: (15)

- a) What do you mean by Competencies? Explain the classification of Competencies.
- b) Explain the term Human Resource Information System. Discuss its importance.
- c) Explain Employee Absenteeism. What are its causes?

Q6) Write short notes on ANY FOUR of the following (20)

- a. Job Design
- b. Off the job methods of training
- c. Pink's Theory of Motivation
- d. Learning Organisations
- e. Managing Workforce Diversity
- f. Downsizing

(मराठी रूपांतर)

- सूचना १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात

प्र.क्र.१.अ] दिलेल्या पर्यायां पैकी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही दहा)

१०

१. म्हणजे; एखाद्या ठराविक कामाची प्रक्रिया आणि संबंधित कार्य जबाबदारा-या यांचा अभ्यास करणे व माहिती मिळवणे होय.
अ) कार्य कृती आराखडा
क) कार्य पृथक्करण
ब) कार्य विवरण
ड) कार्य विशेषतः
२. म्हणजे; योग्य कामी योग्य व्यक्ती नेमणे होय.
अ) निवड
क) नियुक्ती
ब) भरती
ड) या पैकी एकही नाही
३. हे; ई-निवडीचे एक तंत्र आहे.
अ) गट चर्चा
क) वैयक्तिक मुलाखत
ब) परिसर मुलाखत
ड) की-वर्ड शोध
४. मानव संसाधन विकास ला चालना देते.
अ) वैयक्तिक विकास
क) कारकीर्द विकास
ब) संघटनात्मक विकास
ड) या पैकी सर्व
५. कामगिरी मूल्यमापन होणे गरजेचे आहे.
अ) व्यवस्थापक
क) कायम स्वरूपी कर्मचारी
ब) तात्पुरते कर्मचारी
ड) सर्व प्रकारचे कर्मचारी
६. कर्मचा-यांचे मानसिक आरोग्य सुधारण्यास आणि त्यांचा विकास होण्यास मदत करते.
अ) समुपदेशन
क) प्रशिक्षण
ब) मार्गदर्शन (Mentoring)
ड) करिअर विषयक मार्गदर्शन
७. सिद्धांता नुसार; बहुसंख्य कर्मचा-यांना काम आवडत नाही आणि त्यांच्यात प्रेरणेचा अभाव असतो.
अ) सिद्धांत - झ
क) सिद्धांत - क्ष
ब) सिद्धांत - य
ड) ई आर जी -सिद्धांत

८. म्हणजे, एखाद्याला किंवा स्वतःला, ईच्छित काम करण्यास प्रेरित करणे होय.

अ) अभिप्रेरणा

ब) आस्थाभाव/ मनोधैर्य (Morale)

क) संज्ञापन

ड) भावनांक

९. म्हणजे; कार्यस्थळी आपल्यावर अन्याय झाल्याची भावना होय.

अ) तक्रार

ब) कर्मचारी घटणे

क) समुपदेशन

ड) मग्नता

१०. यांनी आपल्या 'पाचवे तत्व/नियम' या पुस्तकाद्वारे; शिकणारे संघटन ही संकल्पना लोकप्रिय केली.

अ) पिटर ड्रुकर

ब) हेनरी फेयॉल

क) अब्राहम मॅस्लो

ड) पिटर सेंग

११. कर्मचारी म्हणजे, कार्माचा-यांमध्ये कामा विषयी तीव्रभाव व प्रतिबद्धतेचा विस्तार होय.

अ) समृद्धी

ब) मग्नता

क) कक्षा-व्याप्ती

ड) भावीलाभ हमी

१२. कर्मचारी..... म्हणजे, योग्य निर्णयाकरिता कर्मचा-यांना स्वायत्तता देणे होय.

अ) सशक्तीकरण/सबलीकरण

ब) नोंदणी

क) शिक्षण

ड) प्रयोग

ब] खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा)

१०

१. कार्य कक्षा विस्तार म्हणजे कार्याचा ऊर्ध्वगामी/वरच्या बाजूने विस्तार.

२. हालचाल अभ्यास हे कार्य समृद्धीकरणाचे एक तंत्र आहे.

३. डावपेचात्मक मानव संसाधन व्यवस्थापन हे दिर्घ योजना दृष्टी असणारे असते.

४. कामात बदल हा कार्य बाह्य (off the job) प्रशिक्षण प्रकार आहे.

५. कामगिरी मूल्यमापन बढती विषयक निर्णय घेण्यास मदत करते.

६. कर्मचा-यांच्या करिअर नियोजनात, संस्थेची काहीच भूमिका नसते.

७. एकात्म भावनेमुळे व्यक्ति अंतिम निष्पत्तीशी किंवा सन्मानाशी जोडल्या जातात.

८. अध्यात्म भावनांक म्हणजे; कामावर असताना आपल्या भावनांचे व्यवस्थापन करण्याची क्षमता.

९. तक्रार निवारण प्रक्रियेत, लगत वरिष्ठा चा आदेश तक्रारदार कर्माचा-याच्या दृष्टीने अंतिम आणि बंधनकारक असतो.

१०. नाविन्यता जोपासणा-या संघटनां नी कर्मचा-यांना स्वायत्तता दिले पाहिजे.

११. हेतुतः अव्यग्र कर्मचा-याच्या मनात संस्थे विषयी नकारात्मक भाव असतो.

१२. शाब्दिक टोमणे; हा देखील कार्यालयीन लैगिक शोषणाचा प्रकार आहे.

प्र.क्र.२ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) 'मानवसंसाधन व्यवस्थापन' ची व्याख्या सांगून; मानवसंसाधन व्यवस्थापना ची कार्ये विशद करा.
- ब) मानवसंसाधन नियोजन म्हणजे काय?. मानवसंसाधन नियोजन प्रक्रियेच्या पाय-या विशद करा.
- क) भरतीची व्याख्या सांगा. भरतीच्या अंतर्गत स्त्रोतांची चर्चा करा.

प्र.क्र.३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) मानव संसाधन विकासाची व्याख्या सांगा. मानव संसाधन विकासाच्या कार्याची चर्चा करा.
- ब) कामगिरी मूल्यमापन; ही संकल्पना स्पष्ट करून कामगिरी मूल्यमापनाचे फायदे सांगा.
- क) कर्मचारी आणि रोजगारदाता यांच्या दृष्टीकोणातून करिअर नियोजन आणि विकासाचे महत्व; - या विषयी चर्चा

प्र.क्र.४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) नेतृत्व या संकल्पनेची व्याख्या करून; नेतृत्वाचा व्यवहारिक सिद्धांत (Transactional) स्पष्ट करा.
- ब) कर्मचारी आस्थाभाव/मनोधैर्य (Morale) म्हणजे काय? कर्मचारी आस्था भावने वर परिणाम करणा-या घटकांची चर्चा करा.
- क) कर्मचारी तक्रार ही संकल्पना स्पष्ट करा. कर्मचा-यांच्या तक्रारी मागील विविध कारणे कोणती?

प्र.क्र.५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) सक्षमता (Competencies) म्हणजे काय? सक्षमतांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) मानव संसाधन माहिती प्रणाली (HRIS) म्हणजे काय? HRIS चे महत्व या विषयी चर्चा करा.
- क) कर्मचारी गैरहजेरीभाव ही संकल्पना स्पष्ट करा. गैरहजेरेची विविध कारणे कोणती ते सांगा.

प्र.क्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

२०

- अ) कार्य कृतीआराखडा
- ब) बाह्य प्रशिक्षण पध्दती (off the job)
- क) पिक चा प्रेरणा सिद्धांत
- ड) शिकणारे संघटन
- इ) कर्मचारी बहुविविधता व्यवस्थापन
- फ) आकार-कपात (Downsizing)

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right state the marks allotted to the questions.
 3. Do not change the order of objective as well as subjective sub-questions.

Q.1 A) Select the appropriate option form the alternatives given – (Any 10) (10)

1. Packaging helps in _____ of the product.
 - Financing
 - Protection
 - Licensing
2. FOB quotation includes _____.
 - Ex factory cost
 - Insurance
 - Marine Freight
3. Branding and Packaging are important considerations of _____.
 - Trade Credit
 - Product Planning
 - Shipping formalities
4. _____ is the route by which the goods move to foreign buyers.
 - Advertising
 - Marking
 - Distribution channel
5. _____ consist of techniques to induce response from customers and intermediaries.
 - Inspection
 - Sales promotion
 - Labelling
6. _____ is management of the flow of goods between the point of origin and the point of consumption.
 - Logistics
 - Warehousing
 - Packaging

7. Packing credit is required _____ the shipment.
 - After
 - Before
 - During

8. _____ was established to provide medium and long term finance to exporter in India.
 - ECGC
 - EXIM bank
 - DGFT

9. _____ is a commercial risk covered by ECGC.
 - Insolvency of the buyer
 - Civil Disturbance
 - War

10. _____ certifies the consular invoice.
 - IIP
 - Commodity Boards
 - Consulate

11. _____ issues the registration cum membership certificate.
 - DGFT
 - EPC
 - Chamber of commerce

12. _____ states that the goods which are exported are from a specific country.
 - Bill of Lading
 - Certificate of origin
 - Shipping Bill

Q.1 B) State whether the following statements are **True** or **False**. (Any 10)

(10)

1. Marking on packages give handling instruction.
2. Labelling aims at giving information about the products to the consumer.
3. Personal selling offers scope for feedback and persuasion from consumer.
4. Exporters need not consider competition and consumer preferences to fix export prices.
5. Insurance prevent risks from taking place.
6. Letter of credit is issued by the exporter's bank.
7. Importer Exporter Code number is provided by DGFT.
8. C & F agent looks after the shipment formalities for a commission.
9. SIDBI provides finance to small scale sector.

10. Exporters prefer sea transport for perishable goods in export marketing.
11. Pre shipment finance is provided only for capital goods.
12. Carting order is provided by custom authorities.

Q.2 Answer **any two** of the following.

- a) Explain various product planning decisions in export marketing.
- b) Discuss various factors determining export pricing.
- c) From the following data calculate minimum FOB price to be quoted by an exporter.
Also calculate the amount of foreign exchange that can be earned at Rs. 44 US \$.

15

Particular	Amount (Rs.)
Materials cost	Rs. 34,000
Labour cost	Rs. 6,000
Transportation cost	Rs. 4,000
Profit earned	10% of FOB Cost
Duty Drawback	10% of FOB Price

Q.3 Answer **any two** of the following.

- a) Explain the various types of indirect channels of exporting.
- b) What factors are considered while selecting modes of transport in export trade?
- c) Discuss the different sales promotion techniques in export marketing.

(15)

Q.4 Answer **any two** of the following.

- a) Explain briefly the different methods of payment in export trade.
- b) Distinguish between Pre Shipment Finance and Post Shipment Finance.
- c) Describe the role of SIDBI in export finance.

(15)

Q.5 Answer **any two** of the following.

- a) Describe the Pre Shipment procedure in export.
- b) Explain the procedure involved in custom clearance of export consignment.
- c) What is Shipping Bill? State its importance.

(15)

Q.6 Write short notes on **any four** of the following.

- a) Procedure to obtain export finance
- b) Packaging
- c) Components of Logistics
- d) Countertrade
- e) Role of C&F agent
- f) Certificate Of Origin

(20)

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानवी.
४. वस्तूनिष्ठ प्रश्न वा इतर सर्व प्रश्न सोडविताना प्रश्नांचा व उपप्रश्नांचा क्रमांक बदलू नये.

प्र.१ अ) खालील विधानांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही १०) (१०)

१. आवेष्टन किंवा बांधणी वस्तूच्या _____ मदत करते.
- अर्थसाहाय्यासाठी
 - संरक्षणासाठी
 - परवान्यासाठी
२. उद्धरण (quotation) मध्ये _____ समावेश होतो.
- उत्पादन खर्चाचा
 - विम्याचा
 - सागरी भाडेखर्चाचा
३. व्यापारी चिन्ह आणि आवेष्टन (बांधणी) ह्या महत्त्वाच्या बाबी _____ विचारार्ह (considerations) आहेत.
- व्यापारी पतप्राप्तीसाठी (Trade Credit)
 - वस्तू नियोजनासाठी
 - जहाजविषयक बाबींसाठी
४. विदेशी ग्राहकांपर्यंत वस्तू पोहोचविण्याचा मार्ग म्हणजे _____.
- जाहिरात
 - चिन्हांकन
 - वितरण साखळी
५. ग्राहक आणि मध्यस्थ ह्यांमधील प्रेरित प्रतिसाद जाणण्याचे तंत्र म्हणजे _____.
- तपासणी
 - ग्राहक वृद्धी

- वस्तू खूणा
६. वस्तूच्या उत्पादनापासून ते त्याच्या वापरापर्यंतचे व्यवस्थापन म्हणजे _____.
- रसद (Logistics)
 - गोदाम
 - आवेष्टन (बांधणी)
७. जहाजावर माल चढवण्या _____ बांधणी कर्जाची निकड भासते.
- नंतर
 - पूर्वी
 - मध्ये
८. निर्यातदारांना मध्यम आणि दीर्घ मुदतीचे कर्ज उपलब्ध करून देण्यासाठी भारतामध्ये _____ स्थापना करण्यात आली.
- ई. सी. जी. सी. (ECGC) ची
 - एक्झिम बँकेची (EXIM bank)
 - डी. जी. एफ्. टी. (DGFT) ची
९. ई. सी. जी. सी. (ECGC) च्या वाणिज्यिक जोखिमीमध्ये _____ अंतर्भाव असतो.
- खरेदीदाराच्या दिवाळखोरीचा
 - नागरी अडथळ्यांचा (Civil Disturbance)
 - युद्धाचा
१०. _____ वकिलाती बिजक प्रमाणित केले जाते.
- आय्. आय्. पी. (IIP) कडून
 - वस्तू मंडळाकडून
 - वाणिज्य दूतावासाकडून
११. नोंदणी सह सभासदत्व प्रमाणपत्र (RCMC) _____ दिले जाते.
- डी. जी. एफ्. टी. कडून (DGFT)
 - ई. पी. सी. कडून (EPC)
 - वाणिज्य मंडळाकडून (Chamber of commerce)

१२. निर्यात देशांतील वस्तूचे विशिष्ट देशात उत्पादन झाल्याचे _____ कळते.

- जहाज भरण पत्राद्वारे
- वस्तू उगम प्रमाणपत्राद्वारे
- शिपींग बील द्वारे

प्र.१ ब) खालील विधाने सत्य किंवा असत्य ते लिहा. (कोणतेही १०) (१०)

१. वस्तू हाताळणी संबंधीच्या सूचना वस्तूच्या आवेष्टनावरील चिन्हांमुळे कळतात.
२. वस्तूवरील खुणांचे वस्तूच्या व्यापारासंबंधी सूचना देणे हे लक्ष्य असते.
३. व्यक्तिगत विक्रीमुळे ग्राहकांचा प्रतिसाद आणि प्रेरणा जाणून घेण्याची संधी मिळते.
४. निर्यात किंमत निश्चित करताना स्पर्धा आणि ग्राहकांचा प्रतिसाद हे घटक लक्षात घेण्याची गरज नसते.
५. जागा घेण्यासंबंधीची जोखीम विम्यामुळे टळते.
६. निर्यात बँकेद्वारे पतपत्र दिले जाते.
७. आयातदार निर्यातदार सांकेतिक क्रमांक डी. जी. एफ. टी. (DGFT) उपलब्ध करून देते.
८. कमिशन मिळवण्याच्या दृष्टीने जहाजविषयक बाबींकडे क्लिअरिंग आणि फॉरवर्डिंग एजंट्स पाहतात.
९. सिडबी (SIDBI) लघुउद्योग क्षेत्रास वित्त उपलब्ध करून देते.
१०. निर्यात विपणनात, नाशवंत वस्तूची निर्यात करण्याकरिता निर्यातदार जलवाहतूकीस प्राधान्य देतात.
११. केवळ भांडवली वस्तूसाठी निर्यातपूर्व वित्त उपलब्ध केले जाते.
१२. सीमा शुल्क अधिकाऱ्यांमार्फत कार्टिंग ऑर्डर उपलब्ध होते.

प्र.२ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)

- अ) निर्यात विपणनामधील विविध वस्तू नियोजन निर्णय विशद करा.
- ब) निर्यात किंमत ठरविताना जे वेगवेगळे घटक लक्षात घेतले जातात त्यांची चर्चा करा.
- क) खालील माहितीच्या आधारे निर्यातदाराने नमूद केल्यानुसार वस्तूची एफ. ओ. बी. किंमत काढा. तसेच सदर किंमत परकीय चलनामध्येही काढा. (विनिमय दर १ अमेरिकन डॉलर = रु. ४४/-)

तपशील	रक्कम (रुपयांत)
सामग्री खर्च	३४,०००
मजुरी खर्च	६,०००
वाहतूक खर्च	४,०००
नफा	एफ. ओ. बी. खर्चाच्या १०%
कर परतावा	एफ. ओ. बी. किंमतीच्या १०%

प्र.३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)

- अ) निर्यातीमधील अप्रत्यक्ष वितरण साखळ्यांचे विविध प्रकार विशद करा.
- ब) निर्यात व्यापारात वाहतुकीचे विविध मार्ग निवडण्याचे घटक कोणते?
- क) निर्यात विपणनामधील विविध वृद्धी तंत्रांची चर्चा करा.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५)
- अ) निर्यातव्यापाराचा भरणा (payment) करण्याच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
- ब) निर्यात पूर्व वित्त व निर्यात पश्चात वित्त फरक स्पष्ट करा.
- क) निर्यात वित्तमध्ये SIDBI ची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५)
- अ) निर्यातीमधील निर्यात पूर्व कार्यपद्धती विशद करा.
- ब) निर्यात मालवाहतूकी संदर्भातील सीमाशुल्क कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- क) शिपींग बील म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व सांगा.
- प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. (२०)
- अ) निर्यात वित्त प्राप्त करण्याची कार्यपद्धत
- ब) आवेष्टन (बांधणी)
- क) रसदीचे घटक (Components of Logistics)
- ड) उलटपक्षी करार
- ई) क्लिअरिंग व फॉरवर्डिंग एजंटची भूमिका
- फ) वस्तू उगम प्रमाणपत्र

Duration :3Hrs

Marks :100

Please check whether you have got the right question paper.

N.B. 1. All Questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks allotted to the question.

3. Working Notes should form the part of your answer.

Q.1A. Select the correct alternative and Rewrite the sentence. – Any 10 (10 Marks)

1. If actual cost is more than standard cost variance is _____

- Favourable .
- Adverse
- Nil
- All the above.

2. Subsidiary Ledger is _____

- Stores ledger
- Work in progress ledger.
- Finished Goods ledger.
- All of the above.

3. Work done but uncertified is to be valued at _____.

- contract price
- Market Price.
- Material Price
- Cost Price

4. Notional Profit is _____

- Difference between value of work certified and cost of work certified .
- Profit of contract.
- differences between cash received and work certified .
- difference between retention money and cash received.

5. Normal loss is debited to _____

- process account
- Abnormal Gain
- Abnormal Loss
- None of the above

6. At breakeven Point the contribution is equal to _____

- Variable Cost
- Zero
- Fixed Cost
- None of the above

7.Amount transferred to Profit and Loss Account out of Notional profit when contract is 50%to90% complete _____.

- $\frac{2}{3} \times \text{Notional Profit} \times \frac{\text{Cash received}}{\text{Work certified}}$
- $\frac{2}{3} \times \text{Notional Profit} \times \frac{\text{work certified}}{\text{Cash received}}$
- $\frac{2}{3} \times \text{Notional Profit} \times \frac{\text{Cash received}}{\text{Retention money}}$
- $\frac{2}{3} \times \text{Notional Profit} \times \frac{\text{Work certify}}{\text{Retention money}}$

8.When selling price decreases ,then break even point _____.

- Increases
- Decreases
- No Effect
- Can't say

9.Sales are Rs. 150,000

Fixed cost Rs.40,000

Profit Rs.30,000

Variable cost is _____.

- 80,000
- 1,10,000
- 25,000
- 70,000

10.Margin of safety is _____.

- sales –contribute
- Actual sales-Break Even Sale
- Fixed cost – variable cost
- Sales – Variable cost

11.Variances are difference between _____.

- Standard and actual cost.
- Fixed and variable cost.
- sales and Profit
- variable and semi variable cost

12.WIP Ledger balance shows _____.

- Cost of Finished Work
- Cost of unfinished work
- Cost of material
- None of the above

Q 1 B).Match the column. (Any 10)

(10 Marks)

Group A	Group B
1. Non integrated system	a. Activity Based Costing
2. Plant issued to site	b. Benchmarked with company process
3. Escalation Clause	c. Activity that generates cost
4. Normal Loss	d. Variable cost
5. Joint product	e. First step in Benchmarking
6. By Product	f. Benchmarking on global scale
7. Marginal Cost	g. Standard minus actual cost
8. Cost Variance	h. Cost and Financial accounts maintained separately
9. ABC	i. Debited to Contract Account
10. Cost Driver	j. Product emerging in process having insignificant value
11. Planning	k. Inevitable Loss
12. Global Benchmarking	l. Avoidable Loss
	m. Covers increase in cost
	n. Additional product with significant value

Q.2 A) The Product of a company passes through three distinct processes to completion. They are known as A, B and C.

(15 Marks)

From past experience, it is ascertained that Normal Loss is incurred in each process as under:-

Process A 2%, Process B 5% and Process C 10%. In each case the percentage of Normal Loss is computed on the number of units entering the process concerned.

Normal Loss of each process possesses a scrap value. The Normal Loss of process A is sold at 5 Paise per unit and B is sold at 20 paise per unit and that of process C at 50 paise per unit.

Output of each process passes immediately to the next process and the finished are passed from process C into stock.

Following information is obtained: - Amount Rs

Particulars	Process A	Process B	Process C
Material consumed	6,000	4,000	2,000
Direct Labour	8,000	6,000	3,000
Manufacturing expenses	1,500	1,773	2,332

20,000 units have been issued to process A at a cost of Rs.10,000.

Output of each process has been as under:-

Process A 19,300, Process B 18,800, Process C 16,500

There is no work in progress in any process.

Prepare Process accounts and the calculations should be made to the nearest rupee.

OR

- B) Asha Ltd manufactures a chemical which passes through three processes. The following particulars gathered for the month of December 2018. (15 Marks)

Particulars	Process A	Process B	Process C
Basic Materials (in Kg)	4,000	2,080	1,772
Cost of Basic Materials	3,84,000	1,88,000	60,000
Wages	76,800	76,000	22,000
Other Direct Expenses	84,000	88,000	99,720
Production overheads	25,600	42,512	39,765
Normal Loss(% on Total Input)	5%	4%	5%
Scrap sale value per Kg.	2 per Kg	3 per Kg	5 per Kg
Output transferred to Next Process %	40%	50%	-----
Output transferred to Warehouse %	60%	50%	100%

You are required to prepare process accounts.

- Q.3) (15 Marks)

- A) Mahesh Construction Company has three independent Contracts.

Following particulars are available for the year ended 31st December 2018

Amount Rs.

Particulars	Contract A	Contract B	Contract C
Contract price	5,00,000	12,50,000	3,75,000
Material issued to Contract	82,600	1,12,250	94,800
Labour Charges Paid	51,400	63,250	87,750
Sub-Contract Charges	36,400	32,950	14,250
Supervision Charges	6,000	9,000	7,500
Architect Fees paid	5,000	7,500	12,500
Insurance Charges Paid	1,500	3,050	3,700
Work Certified	2,00,000	2,50,000	2,50,000
Work Uncertified	17,500	20,000	12,500
Amount Received from Contractee	1,60,000	2,25,000	1,87,500
Closing balance Of material	4,500	5,000	10,000

Note: 1. All the Contracts have commenced during the year

2. Total Depreciation on plant amounted to Rs. 5,600 .Allocate the same to all the contracts in the ratio of work certified

Prepare Contract Accounts for all the contracts

OR

B) Following information relates to a contract for Rs.1,00,00,000. The contractee pays 80% of the work in progress as certified by the architect. (15 Marks)

Particulars	Amount Rs		
	1 st year	2 nd year	3 rd year
Material issued	4,60,000	9,40,000	14,50,000
Direct wages	7,00,000	13,50,000	9,50,000
Direct Expenses	50,000	95,000	1,10,000
Indirect expenses	10,000	20,000	25,000
Work certified(Cumulative)	22,50,000	75,00,000	1,00,00,000
Uncertified Work	50,000	50,000	---
Plant Issued	75,000	---	---
Material on site at year end	25,000	35,000	50,000
Architect Fees % of Work Certified	4%	4%	4%

Value of plant at the end of 1st year, 2nd year and 3rd year was Rs 60,000, Rs.45,000 and Rs.37,500 respectively.

Prepare contract account for these three years and show the calculation of profit or loss to be transferred to Profit & Loss Account for each year.

Q.4 (A) : Following balances are available from the books of Neel manufacturing company on 1st April, 2017. (15 Marks)

Particulars	Amount Rs.	
	Dr.	Cr.
Stores Ledger Control Account	32,000	
Finished Stock Ledger Control Account	48,700	
Work-in-Progress Ledger Control Account	62,000	
Cost Ledger Control Account		1,42,700

Transactions for the year were as follows:

Particulars	Amount
Purchase of Materials	3,00,000
Stores issued to production	2,76,000
Wages(Direct)	2,66,400
Work Expenses	2,69,600
Cost of Completed Production	8,38,080
Cost of Finished Goods Sold	8,85,600
Selling Expenses	22,680
Office and Administration Expenses	53,000
Works overhead allocated to Production	2,70,920
Office Expenses Recovered	52,600
Sales	10,00,000

Prepare the following control accounts.

- 1) Cost Ledger Control Account
- 2) Work in progress Ledger Control Account
- 3) Finished Stock Ledger Control Account
- 4) Stores Ledger Control Account
- 5) Costing Profit & Loss Account

OR

Q 4 B (1) From the following information relating to financial and cost records of a new business, pass necessary entries in Cost-Journal. (08 Marks)

1) Purchase of Material –	Rs. 45,000.
2) Direct labour charges –	Rs. 42,000.
3) Factory overheads incurred –	Rs.1,80,000.
4) Material issued to production –	Rs.4,25,000.
5) Indirect wages allocated –	Rs. 60,000.

B(2) From the following information you are required to calculate (07 Marks)

1. Material Cost Variances
2. Material Price Variances
3. Material Usage Variances

Standard quantity for 35 units of product –Z

Material 70 kgs @ Rs.25 per. Kg.

Actual Production-40,000unit

Actual material used 95,000 unit: Actual rate Rs.28 per kg.

Q. 5) (A) From the following information calculate Material and Labour Variances: (15 Marks)

For 5 units of Product A, standard data are:-

Material 40 Kg @Rs.25 Per Kg.

Labour 100 Hours@ Rs.4.50 Per Hour

Actual data

Actual production 1000 units

Material 7,840Kg @ Rs.27 per kg

Labour 19,800 Hrs @ Rs.4.60 per hour

OR

5B) Selling price of a product was Rs.200 per unit. (15 Marks)

Its cost structure was as follows

Variable Cost Per Unit:

Material Rs.76

Labour Rs.28

Direct Expenses Rs.16

Fixed Overhead for the year:

Factory Overhead Rs.5,60,000

Office Overhead Rs.4,40,000

Selling Overhead Rs80,000

Number of units Sold 40,000units

Calculate:

- 1.P/V Ratio
- 2.Break Even Point in Units
- 3.Margin of Safety
4. Break Even sales – amount, if Fixed Overhead is increased by 20%
- 5.Revised P/V Ratio when selling price is increased by 20%

6A) Write the meaning of Break-Even Chart. What are the steps in drawing Break Even Chart. (10 Marks)

B) Explain in short the meaning and benefits of standard costing. (10 Marks)

OR

6) write short note (**Attempt any Four.**) (5 Marks each)

- 1) Types of Benchmarking
- 2) Cost Plus Contract
- 3) Limitations of Marginal Costing
- 4) Advantages of Cost ledger
- 5) Abnormal Gain
- 6) Joint Product

मराठी रूपांतर

(३ तास)

गुण : १००

- सुचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
 2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
 3. उत्तरासह टाचण आवश्यक असल्यास उत्तराचा भाग मानला जाईल.
 4. इंग्रजी भाषेतील प्रश्न प्रमाण मानावेत.

१०

- प्र.१ अ) सर्वात योग्य विकल्पाची निवड करून वाक्ये पुन्हा लिहा. (कोणत्याही दहा)
१. जर वास्तविक किंमत ही मानक किंमत फरकापेक्षा जास्त असेल तर----- आहे.
 - अनुकुल
 - प्रतिकूल
 - शून्य
 - वरील सर्व
 २. दुय्यम खतावणी ही ----- आहे.
 - भांडाराची खतावणी
 - चालू कामाची खतावणी
 - विक्रीस तयार वस्तू खतावणी
 - वरील सर्व
 ३. कार्य पूर्ण झाले परंतू अप्रमाणित मूल्य हे ----- मध्ये असणे आवश्यक आहे.
 - कंत्राट किंमत
 - बाजार किंमत
 - सामग्री किंमत
 - परिव्यय किंमत
 ४. अपेक्षित नफा हा ----- आहे.
 - प्रमाणित कामाचे मूल्य आणि प्रमाणित कामाची किंमत या मधील फरक
 - कंत्राटाचा नफा
 - मिळालेले पैसे आणि प्रमाणित कामाची रक्कम यातील फरक
 - राखून ठेवलेले पैसे आणि मिळालेले पैसे यातील फरक
 ५. सामान्य तोटा हा ----- च्या नावे बाजूस असतो.
 - प्रक्रिया खाते
 - असामान्य लाभ
 - असामान्य तोटा
 - वरील पैकी कोणतेही नाही
 ६. ना नफा ना तोटा बिंदू हिस्सा हा ----- मूल्याशी समान असतो.
 - बदलती किंमत
 - शून्य
 - स्थिर किंमत
 - वरील पैकी कोणतेही नाही

७. जेव्हा कंत्राट हे ५०% ते ९०% या दरम्यान पूर्ण झाले असेल तर कल्पित नफ्यातून नफा-तोटा खात्यास हस्तांतरीत रक्कम-
----- बरोबर असेल.

- $\frac{2}{3} X \frac{\text{कल्पित नफा X मिळालेले पैसे}}{\text{प्रमाणित काम}}$
- $\frac{2}{3} X \frac{\text{कल्पित नफा X प्रमाणित काम}}{\text{मिळालेले पैसे}}$
- $\frac{2}{3} X \frac{\text{कल्पित नफा X मिळालेले पैसे}}{\text{राखून ठेवलेले पैसे}}$
- $\frac{2}{3} X \frac{\text{कल्पित नफा X प्रमाणित काम}}{\text{राखून ठेवलेले पैसे}}$

८. जेव्हा विक्रीची किंमत कमी झाली तर ना नफा ना तोटा बिंदू ----- होते.

- वाढ
- फरक पडत नाही
- कमी
- सांगू शकत नाही

९. विक्रीची किंमत रु. १,५०,००, स्थिर किंमत रु. ४०,०००, नफा रु. ३०,०००, असेल तर बदलती किंमत रु. ----- असेल.

- ८०,०००
- २५,०००
- १,१०,०००
- ७०,०००

१०. सुरक्षितता सिमा ही ----- बरोबर आहे.

- विक्री-हिस्सा
- स्थिर किंमत - बदलती किंमत
- प्रत्यक्ष विक्री- ना नफा ना तोटा विक्री
- विक्री - बदलती किंमत

११. ----- याच्यातील विभन्नतेतील फरक आहे.

- मानक आणि वास्तविक परिव्यय
- विक्री आणि नफा परिव्यय
- स्थिर आणि बदलता परिव्यय
- बदलती आणि अर्ध बदलती परिव्यय

१२. चालू काम खाते वहीतील शिल्लक ----- दर्शविते.

- काम पूर्ण झाल्याची किंमत
- सामग्रीची किंमत
- अपूर्ण कामाची किंमत
- वरील पैकी कोणतेही नाही

प्र.१ ब) खालील जोड्या जुळवा (कोणत्याही दहा)

‘अ’ गट

‘ब’ गट

१. विभाजीत पध्दत
२. कामाच्या ठिकाणी सयंत्र पाठविले
३. वाढ कारण
४. सामान्य तोटा
५. संयुक्त उत्पादन

- अ. परिव्ययांकन अधिष्ठित कार्य
- ब. कंपनी प्रक्रिया स्थिरचिन्हांसह
- क. कृतीतून किंमतीची निर्मिती
- ड. बदलती परिव्यय
- श. स्थिरचिन्हातील पहिली पायरी

६. उप उत्पादन	ष. जागतिक श्रेणीवर स्थिरचिन्हांकन
७. सिमांत परिव्यय	स. मानक वजा वास्तविक किंमत
८. किंमत फरक	ह. परिव्यय आणि आर्थिक खाती स्वतंत्र ठेवणे
९. ए.बी.सी.	ळ. कंत्राट खात्यास नावे
१०. किंमत आदेशक	क्ष. प्रक्रियेत अर्थशून्य किंमत ही वस्तू उदयोन्मुख करते
११. नियोजन	ज्ञ. न टाळता येणारा तोटा
१२. जागतिक स्थिर चिन्हांकन	य. किंमतीतील वसुली नंतरची एकूण वाढ
	र. महत्त्वपूर्ण मुल्य हे जादा उत्पादनासह

प्र.२ अ) एका कंपनीचे उत्पादन पूर्ण होण्यासाठी तीन विविध प्रक्रिया पार करते त्या ए.बी. आणि सी. प्रक्रिया म्हणून ओळखल्या जातात.

१५

मागील अनुभव विचारात घेतल्यास प्रत्येक प्रक्रियेत अपव्यय माल घेण्यात आला आहे याबाबत खात्री आहे- प्रक्रिया 'ए' २%, प्रक्रिया बी ५% आणि प्रक्रिया सी १०%, प्रत्येक अपव्यय माल संबंधीत प्रक्रियेत प्रवेश करणाऱ्या नगाच्या संख्येवर अपव्यय टक्केवारी मोजली जाते.

प्रत्येक प्रक्रियेची अपव्यय मूल्य विक्री ५ पैसे प्रक्रिया 'ए' साठी प्रत्येक नग प्रक्रिया व २० पैसे प्रत्येक नगाची विक्री 'बी' प्रक्रियेची आहे तसेच प्रक्रिया 'सी' ची ५० पैसे प्रतिनग विक्री आहे.

प्रत्येक प्रक्रियेतून तयार झालेला माल हा त्वरीत पुढील प्रक्रियेकडे जातो आणि प्रक्रिया 'सी' मधून मालसाठा खात्याकडे पाठविला जातो.

प्राप्त झालेली माहिती खालीलप्रमाणे आहे :

तपशिल	प्रक्रिया-ए (रु.)	प्रक्रिया-बी (रु.)	प्रक्रिया-सी (रु.)
वापरलेली सामग्री	६,०००	४,०००	२,०००
प्रत्यक्ष मजुरी	८,०००	६,०००	३,०००
उत्पादन खर्च	१,५००	१,७७३	२,३३२

प्रक्रिया 'ए' ला रु.१०,००० किंमतीचे २०,००० नग दिले आहेत. प्रत्येक प्रक्रियेचे तयार झालेले उत्पादन हे खालीलप्रमाणे प्रक्रिया 'ए'-१९,३००, प्रक्रिया 'बी'-१८,८०० व प्रक्रिया 'सी' १६,५०० नग

कोणत्याही प्रक्रियेत चालू कामाची प्रगती होत नाही.

प्रक्रिया खाते तयार करा आणि आकडेमोड करताना पूर्ण जवळच्या रूपयांत करा.

किंवा

ब) आशा लि. ही एक रसायन उत्पादन करते जे तीन प्रक्रियेतून पार करून पूर्ण होते खालील तपशिल हा २०१८ च्या डिसेंबर महिन्यासाठी जमा करण्यात आला :

१५

तपशिल	प्रक्रिया-ए	प्रक्रिया-बी	प्रक्रिया-सी
प्रारंभिक सामग्री (कि.ग्रॅ. मध्ये)	४,०००	२,०८०	१,७७२
प्रारंभिक सामग्रीची किंमत रु.	३,८४,०००	१,८८,०००	६०,०००
मजुरी	७६,८००	७६,०००	२२,०००
इतर प्रत्यक्ष खर्च	८४,०००	८८,०००	९९,७२०
उत्पादन परिव्यय	२५,६००	४२,५१२	३९,७६५
सामान्य तोटा (% एकूण कच्च्या मालावर)	५%	४%	५%
निरुपयोगी मोडीत काढलेल्या वस्तू मूल्य प्रति.किलो	रु.२	रु.३	रु.५
तयार झालेले उत्पादन पुढील प्रक्रियेस हस्तांतर%	४०%	५०%	-
तयार उत्पादन गोदामाकडे हस्तांतर%	६०%	५०%	१००%

आपल्याला प्रक्रिया खाती तयार करणे आवश्यक आहे.

प्र.३ अ) महेश कन्स्ट्रक्शन कंपनीचे तीन स्वतंत्र कंत्राट आहेत. ३१ डिसेंबर, २०१८ रोजी संपलेल्या वर्षाचा तपशिल खालीलप्रमाणे उपलब्ध आहे. १५

(रक्कम रू.)

तपशिल	कंत्राट ए	कंत्राट बी	कंत्राट सी
कंत्राट किंमत	५,००,०००	१२,५०,०००	३,७५,००
कंत्राटला पाठविलेला सामग्री	८२,६००	१,१२,२५०	९४,८००
मजुरी खर्च दिला	५१,४००	६३,२५०	८७,७५०
उप-कंत्राट खर्च	३६,४००	३२,९५०	१४,२५०
पर्यवेक्षण खर्च	६,०००	९,०००	७,५००
वास्तुविशारद शुल्क	५,०००	७,५००	१२,५००
विमा शुल्क भरणा	१,५००	३,०५०	३,७००
कार्य प्रमाणित	२,००,०००	२,५०,०००	२,५०,०००
कार्य अप्रमाणित	१७,५००	२०,०००	१२,५००
कंत्राटीकडून रक्कम मिळाली	१,६०,०००	२,२५,०००	१,८७,५००
सामग्रीची अखेरची शिल्लक	४,५००	५,०००	१०,०००

टिप : १) सर्व कंत्राट हे वर्षभर सुरू होते.

२) संयंत्रावरील एकूण घसारा रु.५,६०० आहे. प्रमाणित केलेला कामाच्या प्रमाणानुसार सर्व सारखा ठेवा.

सर्व कंत्राटसाठी कंत्राटे खाते तयार करा.

किंवा

ब) खालील माहिती ही रु. १,००,००,००० कंत्राट संबंधी आहे वास्तुविशारदने प्रमाणित केलेल्या कामाच्या ८०% रक्कम देण्याचे कंत्राटीने मान्य केले आहे. १५

(रक्कम रू.)

तपशिल	प्रथम वर्ष	द्वितीय वर्ष	तृतीय वर्ष
सामग्री दिली	४,६०,०००	९,४०,०००	१४,५०,०००
प्रत्यक्ष मजुरी	७,००,०००	१३,५०,०००	९,५०,०००
प्रत्यक्ष खर्च	५०,०००	९५,०००	१,१०,०००
अप्रत्यक्ष खर्च	१०,०००	२०,०००	२५,०००
प्रमाणित काम (संकलित)	२२,५०,०००	७५,००,०००	१,००,००,०००
अप्रमाणित काम	५०,०००	५०,०००	---
संयंत्र	७५,०००	----	----
वर्षाच्या शेवटी कामाच्या ठिकाणाची सामग्री	२५,०००	३५,०००	५०,०००
वास्तुविशारद शुल्क-प्रमाणित काम%	४ %	४ %	४ %

संयंत्र वर्षाअखेरची किंमत पहिल्या वर्षाच्या शेवटी रू. ६०,००० दुसऱ्या वर्षाच्या शेवटी रू.४५,००० व तिसऱ्या वर्षाच्या शेवटी रू. ३७,५०० होती.

तीन वर्षांचे कंत्राट खाते तयार करा आणि नफ्याची आकडेमोड करून नफा काढून तो प्रत्येक वर्षी नफा-तोटा खात्यात हस्तांतरीत करा.

प्र.४ (अ) १ एप्रिल, २०१७ रोजी नील उत्पादन कंपनीच्या पुस्तकांमधून खालील शिल्लक उपलब्ध झालेल्या आहेत.

तपशिल	नावे (रु.)	जमा (रु.)
भांडार खाते वही नियंत्रण खाते	३२,०००	----
तयार पक्का मालसाठा नियंत्रण खाते	४८,७००	
चालू काम खाते वही नियंत्रण खाते	६२,०००	
परिव्यय खतावणी नियंत्रण खाते		१,४२,७००

खालील वर्षासाठीचे व्यवहार होते.

तपशिल	रक्कम (रु.)
सामग्रीची खरेदी	३,००,०००
मालसाठ्यातून उत्पादनास पाठविले	२,७६,०००
मजुरी (प्रत्यक्ष)	२,६६,४००
कार्याचा (उत्पादन खर्च)	२,६९,६००
तयार उत्पादनाची किंमत	८,३८,०८०
तयार मालाची विक्रीची किंमत	८,८५,६००
विक्री खर्च	२२,६८०
कार्यालय व प्रशासकीय खर्च	५३,०००
उत्पादनास कारखाना परिव्यय	२,७०,९२०
वसुल झालेला कार्यालय खर्च	५२,६००
विक्री	१०,००,०००

खालील नियंत्रण खाती तयार करा.

- १) परिव्यय खाते वही नियंत्रण खाते.
- २) चालू काम खाते वही नियंत्रण खाते.
- ३) तयार पक्का मालसाठा खतावणी नियंत्रण खाते
- ४) भांडार खाते वही नियंत्रण खाते
- ५) परिव्यय नफा आणि तोटा खाते

किंवा

प्र.४ ब) १) नवीन व्यवसायाच्या आर्थिक आणि परिव्यय नोंदीशी संबंधित खालील माहितीवरून परिव्यय रोजकीर्दी मध्ये आवश्यक नोंदी करा.

१) मालाची खरेदी	रु. ४५,०००
२) प्रत्यक्ष मजुरी खर्च	रु. ४२,०००
३) कारखाना परिव्यय खर्च	रु. १,८०,०००
४) उत्पादनास सामग्री दिली	रु. ४,२५,००
५) अप्रत्यक्ष मजुरी वाटप	रु. ६०,०००

२) खालील माहितीवरून आकडेमोड करा.

- १) माल परिव्ययातील फरक
- २) माल किंमतीतील फरक
- ३) माल वापरातील फरक

उत्पादन - झेडच्या ३५ नगांसाठी मानक परिणाम
सामग्री - ७० कि.ग्रॅ रु. २५ प्रती कि.ग्रॅ
वास्तविक उत्पादन - ४०,००० नग
वास्तविक सामग्री वापर - १५,००० नग
वास्तविक दर रु. २८ प्रति कि.ग्रॅ

०७

प्र.५ अ) खालील माहितीच्या आधारे सामग्री आणि मजुरी फरकांची आकडेमोड करा.

१५

‘ए’ उत्पादनाच्या ५ नगांसाठी मानक माहिती खालीलप्रमाणे :

सामग्री - ४० कि.ग्रॅ. रु. २५ प्रति कि.ग्रॅ
मजुरी - १०० तास एका तासास रु. ४.५०

वास्तविक माहिती :

वास्तविक उत्पादन १००० नग
सामग्री ७,८४० कि.ग्रॅ रु २७ प्रती कि.ग्रॅ
मजुरी १९,८०० तास, एका तासास रु. ४.६०

किंवा

प्र.५ ब) एका उत्पादनाची विक्रीची किंमत एका नगास रु. २०० होती.

१५

खालीलप्रमाणे त्याची किंमत संरचना होती.

बदलती परिव्यय प्रति नग:

सामग्री रु. ७६
मजुरी रु. २८
प्रत्यक्ष खर्च रु. १६

वर्षासाठीचा स्थिर परिव्यय :

कारखाना परिव्यय रु. ५,६०,०००
कार्यालयीन परिव्यय रु. ४,४०,०००
विक्री परिव्यय रु. ८०,०००

विक्रीच्या नगांची संख्या ४०,००० नग आकडेमोड करा :

- १) नफा / आकारमान गुणोत्तर
- २) ना नफा ना तोटा बिंदू - नगांमध्ये
- ३) सुरक्षितता सिमा
- ४) ना नफा ना तोटा विक्री - रक्कम जर स्थिर परिव्यय मध्ये २०% वाढ केली आहे.
- ५) नवीन (माहितीच्या आधारे) नफा/ आकारमान गुणोत्तर जेव्हा विक्रीच्या किंमतीत २०% ने वाढ केली.

- प्र.६ अ) सम-समा माहितीच्या तक्त्याचा चा अर्थ लिहा. सम-समा माहितीच्या तक्ता तयार करण्याच्या कोणत्या पायऱ्या आहेत. १०
ब) मानक परिव्ययाच्या अर्थ व फायदे थोडक्यात स्पष्ट करा. १०

किंवा

- प्र.६ ब) कोणतेही चार सोडवा (प्रत्येकी ५ गुण) २०
- १) स्थिर चिन्हांकनाचे प्रकार
 - २) किंमत अधिक कंत्राट (कॉस्ट प्लस कॉन्ट्रॅक्ट)
 - ३) सिमांत परिव्ययाच्या मर्यादा
 - ४) परिव्यय खाते वहीचे फायदे
 - ५) असामान्य मिळकत
 - ६) संयुक्त उत्पादन

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks allotted to question.
 3. Working notes should form the part of your answer.

- Q.1 A) State whether the following statements are True or False: (Any 10) 10
- 1) In LLP, books of accounts are maintained on accrual basis only.
 - 2) Statutory Reserves are incorporated in the books of purchasing company under Capital Reserves.
 - 3) In Partial underwriting, only 2 persons can underwrite the issue.
 - 4) Company cannot become a member of LLP.
 - 5) Purchase consideration is the amount to be payable to Equity shareholders, Preference shareholders and Debenture holders.
 - 6) Unmarked applications are known as direct applications.
 - 7) Unpaid calls are to be included under Assets in Statement of Affairs.
 - 8) In amalgamation, payment to preference shareholders for unpaid dividend is to be included in purchase consideration.
 - 9) The liquidator is not entitled to claim remuneration on cash balance unless otherwise given.
 - 10) Exchange rate is the proportion between two currencies.
 - 11) Designated partners are like directors of a company.
 - 12) Discount on issue of shares is an example of accumulated loss.

- Q.1 B) Match the following: (Any 10) 10

‘A’	‘B’
1) Absorption	a) Excess of Net asset taken over
2) Unmarked Applications	b) Stock
3) Non Monetary Item	c) Net Asset Method
4) Capital Reserve	d) Without any seal or stamp of underwriter
5) Registration of LLP	e) Submitted to Official Liquidator
6) Equity Share Capital	f) Appointed by Central Government
7) Deficiency / Surplus A/c	g) List – H
8) Statement of Affairs	h) AS – 11
9) Currency conversion	i) One or more liquidation, no formation
10) Amalgamation Adjustment Reserve	j) Under LLP Act, 2008
11) Appointment of Official Liquidator	k) Reserve in the Balance Sheet of the purchasing company
12) Purchase consideration	l) Own funds
	m) Transferor company

- Q.2 A) Marvel Ltd imported goods from Larson Ltd of Germany worth US \$ 2,00,000 on 30th November, 2017 when the exchange rate was ₹ 69 per US \$. The payment was made as follows: 07

Date	Amount	Exchange Rate per US \$
12 th November, 2017	1,00,000	₹ 68
17 th December, 2017	50,000	₹ 70
25 th January, 2018	50,000	₹ 67

Marvel Ltd closes its books on 31st March every year. On 31st March, 2018, the exchange rate was ₹ 68 per US \$.

You are required to pass Journal Entries in the books of Marvel Ltd. for the year ended 31st March, 2018.

- Q.2 B) MNC Ltd exported goods to ELC Ltd in Newyork worth \$ 75,000 on 1st January, 2018 on which date the exchange rate of 1 US \$ was ₹ 70. 08

The amount was received from ELC Ltd in three equal installments on the following dates:

Date	Exchange Rate per US \$ (₹)
15 th January, 2018	69
10 th February, 2018	71
25 th April, 2018	68

MNC Ltd closes the books on 31st March every year. The rate of exchange on 31st March 2018 was ₹ 69 per US \$

Pass Journal Entries in the books of MNC Ltd to record the above transactions.

OR

- Q.2 Suresh Ltd exported goods to Happy Ltd from USA worth US \$ 50,000 on 15th February 2017 when exchange rate was ₹ 65 per US \$. 15

The payment was received in installments as under:

Date	Amount of Installment US \$	Exchange Rate per US \$
10/01/17	10,000 (Advance)	₹ 66
15/03/17	20,000	₹ 67
10/04/17	15,000	₹ 66
10/05/17	5,000	₹ 64

Suresh Ltd closes its books every year on 31st March. On 31st March 2017, the exchange rate was ₹ 68 per US \$.

You are required to pass Journal Entries in the books of Suresh Ltd. for the year ended 31st March, 2017 and 31st March, 2018. Also prepare Foreign Exchange Fluctuation account in the books of Suresh Ltd.

- Q.3 Sunil Ltd agreed to take over the business of Anil Ltd as on 31st March 2018. Following are the Balance Sheets of Anil Ltd and Sunil Ltd as on 31st March 2018. 15

Liabilities	Anil Ltd ₹	Sunil Ltd ₹	Assets	Anil Ltd ₹	Sunil Ltd ₹
Equity shares of ₹ 10 each	9,00,000	13,00,000	Fixed Assets	5,95,000	8,50,000
Profit & Loss A/c	32,000	1,75,000	Sundry Debtors	2,00,000	3,40,000
Export Profit Reserve	20,000	30,000	Stock	2,40,000	4,90,000
8% Debentures	1,50,000	2,00,000	Bank Balance	1,57,000	1,50,000
Sundry Creditors	90,000	1,25,000			
Total	11,92,000	18,30,000	Total	11,92,000	18,30,000

Following are the terms and conditions:

1. Sunil Ltd issued 1,00,000 equity shares of ₹ 10 each at a premium of 10% for the equity shareholders of Anil Ltd and also paid them cash of ₹ 5 for every 3 shares held.
2. All the assets and liabilities of Anil Ltd are taken over at book value except Fixed Assets revalued at ₹ 6,70,000 and Sundry Debtors subject to 5% provision for Bad Debts.
3. Cost of absorption amounting to ₹ 5,000/- was paid by Anil Ltd.
4. The Debentures of Anil Ltd to be converted into equivalent number of 8% debentures of Sunil Ltd.

You are required to:

1. Calculate purchase consideration.
2. Prepare Ledger Accounts to close the books of Accounts of Anil Ltd.
3. Prepare Balance Sheet of Sunil Ltd after absorption.

OR

Q.3 A) Balance Sheet of Sameer Ltd as on 31st March 2018 is as follows :

08

Liabilities	₹	Assets	₹
Equity Shares of Rs. 100 each	4,00,000	Machinery	4,90,000
Profit & Loss A/c	70,000	Debtors	70,000
General Reserve	60,000	Stock	80,000
10% Debentures	1,00,000	Bank	20,000
Creditors	30,000		
Total	6,60,000	Total	6,60,000

Mala Ltd took over all the assets and liabilities at book value except machinery valued at 10% above book value and stock at ₹ 60,000.

Purchase Consideration is to be satisfied by issue of 5,000 equity shares of ₹ 100 each and balance is paid in cash.

Calculate Purchase Consideration

Q.3 B) Following is the extracted information of Adarsh Ltd as on 31st March 2018.

07

10,000 Equity shares of ₹ 100 each	10,00,000
5,000 12% Preference shares of ₹ 100 each	<u>5,00,000</u>
Total Share Capital	<u>₹ 15,00,000</u>

Sandip Ltd took over the business of Adarsh Ltd as on 31st March 2018 on following terms and conditions.

1. Preference shareholders of Adarsh Ltd have been issued 6,000 15% preference shares of ₹100 each at 8% premium.
2. Sandip Ltd issued 4 equity shares of ₹ 100 each at ₹ 110 for every 5 equity shares held by Adarsh Ltd and also paid cash of ₹ 10 per share for each share held.
3. Adarsh Ltd incurred cost of liquidation ₹ 10,000.

Calculate Purchase Consideration and write journal entry in the books of Sandip Ltd. for discharge of P.C.

Q.4 Max Ltd has authorized capital of 1,00,000 equity shares of ₹ 10 each. Company issued 60,000 shares at a premium of ₹ 2 each. The entire issue was underwritten by Vicky, Ricky and Micky in the ratio of 5:3:2 respectively. **15**

Applications were received for 48,000 shares out of which marked applications were as follows:

- Vicky - 24,000 Shares
- Ricky - 8,550 Shares
- Micky - 12,450 Shares

Underwriters are entitled to get 5% commission on issue price.

You are required to:

- a) Find out the net liability of underwriters
- b) Pass Journal Entries in the books of Max Ltd.

OR

Q.4 A, B, and C were partners sharing profits and losses as 3:2:2. The following is the Balance Sheet of A, B and C as on 31.03.2019 **15**

Liabilities	₹	Assets	₹
Capitals:		Land & Building	1,44,000
A 1,45,500		Machinery	42,000
B 87,000		Stock	18,000
C 37,500	2,70,000	Bills Receivable	36,000
Creditors	24,000	Debtors	54,000
Total	2,94,000	Total	2,94,000

The partners decided to convert the business into a LLP on 31st March, 2019 on the following terms.

- 1) LLP which consists of A, B and C as partners contributes ₹ 1,50,000 each.
- 2) The company took over all assets except stock, which was taken by A for ₹ 15,000 and assumed all the liabilities. It also agreed to pay ₹ 45,000 for goodwill.
- 3) The purchase consideration was paid in cash.

Prepare:

- 1) Realisation A/c
- 2) Partners Capital A/c
- 3) Cash A/c
- 4) Journal Entries in the books of LLP
- 5) Statements of Assets and Liabilities

Q.5 R and K were equal partners in a firm. Their Balance Sheet as on 31st March, 2019 is as follows : **15**

Liabilities	₹	Assets	₹
Capital Accounts		Building	1,28,000
R	1,10,000	Furniture	12,000
K	40,000	Debtors 32,000	
		Less: RDD 2,000	30,000
Sundry Creditors	50,000	Stock	36,000
Loan on Mortgage	20,000	Cash	14,000
Total	2,20,000	Total	2,20,000

On the above date, they converted their business into LLP on the following terms

1. To take over Debtors at Rs. 28,000, stock at ₹ 44,000, furniture at ₹ 8,000, Buildings at ₹ 1,40,000 and Goodwill at ₹ 44,000.
2. To take over Sundry Creditors from whom a discount of ₹ 4,000 would be earned.

3. To take over Mortgage Loan along with unrecorded interest of ₹ 2,000.
4. Dissolution expenses were ₹ 4,000.

Calculate

- 1) Statement of purchase consideration.
- 2) Open Realisation A/c, R and K's capital A/c and LLP's A/c in the books of firm.

OR

- Q.5 A) Kailash Ltd went into voluntary liquidation on 1st January 2018, when their Balance Sheet was as follows: **08**

Liabilities	₹	Assets	₹
Share Capital:		Plant & Machinery	7,00,000
50,000 Equity Shares of Rs. 10 each	5,00,000	Stock	3,25,000
50,000 5% Preference Shares of Rs. 10 each	5,00,000	Debtors	3,00,000
6% Debentures	1,25,000	Cash	5,000
Creditors	2,62,500	Profit & Loss A/c	57,500
Total	13,87,500	Total	13,87,500

- 1) The liquidator realized the assets as follows:
 - Plant & Machinery - ₹ 5,00,000
 - Stock - ₹ 2,00,000
 - Debtors - ₹ 2,50,000
- 2) The expenses of liquidation amounted to ₹ 9,750 and the liquidator's remuneration was agreed at 2% on amount of realization.
- 3) Preference Dividend was in arrears for one year and Debenture holder's claim was paid on 30th June 2018.

Prepare Liquidator's Final Statement of Account

- Q.5 B) Krishna Ltd issued 5,00,000 Equity Shares of ₹ 10 each at par. 1,40,000 Equity Shares were issued to the promoters and balance shares were offered to public which was underwritten by Simi, Kimi and Timi in the proportion of 2/9; 3/9; 4/9. Firm underwriting was as follows: **07**

- Simi - 10,000 shares
- Kimi - 12,000 shares
- Timi - 14,000 shares

Total subscription received was 2,77,600 shares including marked application and excluding firm underwriting. Marked applications were

- Simi - 60,000 shares
- Kimi - 70,000 shares
- Timi - 90,000 shares

Compute the liability of underwriters assuming that the benefit of firm underwriting is given to underwriters.

- Q.6 A) Discuss the procedure of calculation of Net Liability of the underwriters. **10**
 B) Distinguish between Pooling of Interest Method and Purchase Method of Amalgamation. **10**

- Q.6 Write short notes (Any 4) **20**

- 1) Liquidator's Final Statement of Account.
- 2) Limited Liability Partnership (LLP).
- 3) Monetary & Non-monetary items.
- 4) Conditional & Firm Underwriting.
- 5) Net Payment Method of Purchase Consideration.
- 6) Absorption of company.

मराठी रूपांतर

(३ तास)

गुण : १००

- सुचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
3. उत्तरासह टाचण आवश्यक असल्यास उत्तराचा भाग मानला जाईल.
4. इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

- प्र.१ अ) खालील विधाने सत्य की असत्य ते सांगा. (कोणतीही दहा) १०
- LLP मध्ये, खाते वह्या फक्त संचयी पध्दतीने ठेवल्या जातात.
 - खरेदी करणाऱ्या कंपनीच्या पुस्तकामध्ये, कायदेशीर निधीचा समावेश भांडवल निधीमध्ये होतो.
 - अपूर्ण अंडरराईटींगमध्ये, फक्त २ व्यक्तीच भागांचे अंडरराईटींग करू शकतात.
 - कंपनी ही LLP ची सदस्य होऊ शकत नाही.
 - खरेदीची किंमतीची रक्कम, समभागधारक, अग्रहकक भागधारक व कर्जरोखेधारकांना देय असते.
 - चिन्हांकित नसणाऱ्या अर्जांना, प्रत्यक्ष अर्ज असेही म्हणतात.
 - व्यवहारांच्या पत्रकामध्ये (statement of affairs), अदत्त कॉलचा समावेश मालमत्तेमध्ये होतो.
 - एकत्रीकरणामध्ये, अग्रहकक भागधारकांना अदा करण्यात येणारी अदत्त लाभांशाची रक्कम, खरेदी किंमतीमध्ये समाविष्ट केली जाते.
 - स्पष्ट उल्लेख केल्याशिवाय, दिवाळे परिसमापकाला, रोख शिल्लक रक्कमेवर मानधनाचा दावा करता येत नाही.
 - विनिमय दर हा दोन चलनांमधील प्रमाण असते.
 - नियुक्त भागीदार हे कंपनीच्या संचालकाप्रमाणे असतात.
 - भागविक्रिवरील सूट हे साठवलेल्या तोट्याचे उदाहरण आहे.

- प्र.१ ब) खालील जोड्या जुळवा (कोणत्याही दहा) १०

	'अ' गट		'ब' गट
१.	अधिग्रहण	अ.	ग्रहण केलेल्या निव्वळ मालमत्तेहून अतिरिक्त
२.	चिन्हांकित नसलेले अर्ज	ब.	माल साठा
३.	अमौद्रिक वस्तू	क.	निव्वळ मालमत्ता पध्दत
४.	भांडवल निधी	ड.	अंडरराईटरच्या कोणत्याही सील किंवा शिक्क्याशिवाय
५.	LLP नोंदणी	इ.	अधिकृत दिवाळे परिसमापकास सादर
६.	समभाग भांडवल	फ.	केंद्र सरकार
७.	तूट/शिल्लक खाते	ग.	यादी - ह (H)
८.	व्यवहारांचे पत्रक (statement of affairs)	ह.	AS-11
९.	चलन रूपांतर	आय.	एक किंवा अधिक दिवाळे परिसमापन; नवी स्थापना नाही
१०.	एकत्रीकरण समायोजन निधी	ज.	LLP कायदा, २००८ नुसार
११.	अधिकृत दिवाळे परिसमापकाची नियुक्ती	क.	खरेदी करणाऱ्या कंपनीच्या ताळेबंदातील निधी
१२.	खरेदी किंमत	ल.	स्वतःचे भांडवल
		म.	हस्तांतरण करणारी कंपनी

प्र.२ अ) मार्व्हल लि.ने, लार्सन लि.या जर्मनी स्थित कंपनीकडून दि. ३० नोव्हेंबर २०१७ रोजी १ US \$ = ₹ ६९ च्या विनिमय दराने US \$ २,००,००० चा माल आयात केला.

देय रक्कम खालीलप्रमाणे अदा करण्यात आली:

तारीख	रक्कम	विनिमय दर प्रत्येक US \$
१२ नोव्हेंबर, २०१७	१,००,०००	₹ ६८
१७ डिसेंबर, २०१७	५०,०००	₹ ७०
२५ जानेवारी, २०१८	५०,०००	₹ ६७

मार्व्हल लि.दरवर्षी ३१ मार्च रोजी लेखावर्ष बंद करतात. दिनांक ३१ मार्च २०१८ रोजीचा विनिमय दर १ US \$ = ₹ ६८ होता.

वरील माहितीच्या आधारे, मार्व्हल लि. च्या पुस्तकामध्ये दि. ३१ मार्च २०१८ रोजीच्या नोंदी करा.

ब) एम.एन.सी लि ने, ई.एल.सी लि. या न्यूयॉर्क स्थित कंपनीला दि. १ जानेवारी २०१८ रोजी US \$ ७५,००० चा माल १ US \$ ₹ ७० विनिमय दराने माल निर्यात केला.

ई.एल.सी कडून तीन हफत्यांमध्ये खालील तारखांना पैसे मिळाले :

तारीख	विनिमय दर प्रत्येक US \$
१५ जानेवारी, २०१८	₹ ६९
१० फेब्रुवारी, २०१८	₹ ७१
२५ एप्रिल, २०१८	₹ ६८

एम.एन.सी. लि. दरवर्षी लेखावर्ष ३१ मार्चला बंद करते. दि. ३१ मार्च २०१८ चा विनिमय दर १ US \$ ₹६९ होता.

एम.एन.सी च्या पुस्तकात वरील व्यवहारांच्या नोंदी करा .

किंवा

प्र.२ सुरेश लि.ने हॅपी लि. या USA स्थित कंपनीला १ US \$ ₹६५ च्या विनिमय दराने US \$ ५०,००० चा माल दि. १५ फेब्रुवारी २०१७ रोजी निर्यात केला. देय रक्कम हफत्यांमध्ये खालीलप्रमाणे मिळाली:

तारीख	हफत्यांमधील रक्कम US \$	विनिमय दर प्रत्येक US \$
१० जानेवारी, २०१७	१०,००० (आगाऊ रक्कम)	₹ ६६
१५ मार्च, २०१७	२०,०००	₹ ६७
१० एप्रिल, २०१७	१५,०००	₹ ६६
१० मे, २०१७	५,०००	₹ ६४

सुरेश लि. दरवर्षी ३१ मार्चला लेखावर्ष बंद करतात दि. ३१ मार्च २०१७ रोजीचा विनिमय दर ₹६८ प्रति US \$ होता.

वरील माहितीच्या आधारे, सुरेश लि. च्या पुस्तकात दि. ३१ मार्च २०१७ व ३१ मार्च २०१८ रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी आवश्यक नोंदी करा. तसेच सुरेश लि. च्या पुस्तकात परकीय चलन चढउतार खाते तयार करा.

प्र.३ सुनिल लि. ने अनिल लि. चा व्यवसाय घेण्याचे दि. ३१ मार्च २०१८ रोजी ठरविले.

दि. ३१ मार्च २०१८ रोजीचा अनिल लि. व सुनिल लि. यांचे ताळेबंद खालीलप्रमाणे :

देयता	अनिल लि. ₹	सुनिल लि. ₹	मालमत्ता	अनिल लि. ₹	सुनिल लि. ₹
समभाग प्रत्येकी ₹१० चे	९,००,०००	१३,००,०००	स्थिर मालमत्ता	५,९५,०००	८,५०,०००
नफा व तोटा खाते	३२,०००	१,७५,०००	ऋणको	२,००,०००	३,४०,०००
निर्यात नफा निधी	२०,०००	३०,०००	मालसाठा	२,४०,०००	४,९०,०००
८% कर्जरोखे	१,५०,०००	२,००,०००	बँक शिल्लक	१,५७,०००	१,५०,०००

विविध धनको	१०,०००	१,२५,०००			
एकूण	११,९२,०००	१८,३०,०००	एकूण	११,९२,०००	१८,३०,०००

अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे :-

- १) सुनिल लि.ने अनिल लि.च्या समभागधारकांना प्रत्येकी ₹ १० चे १,००,००० समभाग १०% प्रव्याजाने निर्गमित केले आणि त्यांना प्रत्येक ३ समभागांसाठी ₹ ५ रोखीने दिले.
- २) अनिल लि. ची सर्व मालमत्ता व देणी पुस्तकी मूल्याने घेतली आहे. परंतु खालील मालमत्तेचे पुर्नमूल्य पुढीलप्रमाणे :
स्थिर मालमत्ता ₹ ६,७०,००० आणि विविध ऋणकोवर ५% बुडीत कर्जासाठी तरतूद केलेली आहे.
- ३) अधिग्रहण खर्च ₹ ५,००० अनिल लि. ने अदा केला.
- ४) अनिल लि. च्या कर्जरोख्यांना सुनिल लि. च्या ८% कर्जरोख्यांमध्ये समतुल्य संख्येत रूपांतरित केले. वरील माहितीच्या आधारे :
१. खरेदी किंमतीची गणना करा.
२. अनिल लि. चे खाते पुस्तक बंद करण्यासाठी आवश्यक खाती तयार करा.
३. अधिग्रहणानंतरचा सुनिल लि.चा ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र.३ अ) दि. ३१ मार्च, २०१८ रोजी समीर लि. चा ताळेबंद खालीलप्रमाणे :

देयता	₹	मालमत्ता	₹
समभाग प्रत्येकी ₹ १०० चे	४,००,०००	यंत्र	४,९०,०००
नफा व तोटा खाते	७०,०००	ऋणको	७०,०००
सामान्य निधी	६०,०००	मालसाठा	८०,०००
१०% कर्जरोखे	१,००,०००	बँक	२०,०००
धनको	३०,०००		
एकूण	६,६०,०००	एकूण	६,६०,०००

माला लि. ने सर्व मालमत्ता व देणी पुस्तकी मूल्याने घेतली. परंतु यंत्रे पुस्तकी मूल्याहून १०% अधिक मूल्याने व मालसाठा ₹ ६०,००० ने घेतला.

खरेदी किंमतीचे वाटप, प्रत्येकी ₹१०० चे ५,००० समभाग देऊन केले आणि उर्वरित किंमत रोखीने दिली. खरेदी किंमतीची गणना करा.

प्र.३ ब) दिनांक ३१ मार्च २०१८ रोजीची आदर्श लि. च्या पुस्तकातून घेतलेली माहिती खालीलप्रमाणे :

१०,००० समभाग प्रत्येकी १०० चे	₹ १०,००,०००
५,००० १२% अग्रहक्क भाग प्रत्येकी ₹१०० चे	₹ ५,००,०००
एकूण भाग भांडवल	₹ १५,००,०००

संदीप लि.ने दि. ३१ मार्च २०१८ रोजी आदर्श लि. चा व्यवसाय खालील अटी व शर्तीवर घेतला:

१. आदर्श लि. च्या अग्रहक्क भागधारकांना ६,००० १५% अग्रहक्क भाग ₹१०० प्रत्येकी ८% प्रव्याजाने दिले. संदीप लि. ने आदर्श लि. च्या भागधारकांना प्रत्येक ५ समभागांना, नवीन ४ समभाग प्रत्येकी ₹१०० चे ₹११० ला निर्गमित केले तसेच प्रत्येक समभागास ₹१० रोखीने दिले.
२. आदर्श लि. चा दिवाळे परिसमापनाचा खर्च ₹ १०,००० आला. खरेदी किंमतीची गणना करा व संदीप लि. च्या पुस्तकात, खरेदी किंमत चुकती (Discharge) करण्याची नोंद करा.

- प्र.४ अ) मॅक्स लि.चे १,००,०० समभागांचे प्रत्येकी ₹१० चे अधिकृत भांडवल आहे. कंपनीने ६०,००० भाग प्रत्येकी ₹२ प्रव्याजाने निर्गमित केले. संपूर्ण निर्गमन विकी, रिकी व मिकी यांनी अनुक्रमे ५:३:२ या गुणोत्तराने अंडरराईट केले होते. ४८,००० भागांचे अर्ज आले होते. त्यापैकी खालील अर्ज चिन्हांकीत केलेले होते:

विकी	-	२४,०००	भाग
रिकी	-	८,५५०	भाग
मिकी	-	१२,४५०	भाग

निर्गमित किंमतीवर, अंडरराईटर्सना ५% कमिशन दिले जाईल.

वरील माहितीच्या आधारे,

- अ) अंडरराईटर्सची निव्वळ देयता सांगा.
ब) मॅक्स लि. च्या पुस्तकामध्ये नोंदी करा.

किंवा

- प्र.४ अ,ब,क हे भागीदार नफा व तोटा ३:२:२ या प्रमाणात वाटून घेतात.

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजीचा अ,ब व क चा ताळेबंद खालीलप्रमाणे :

देयता	₹	मालमत्ता	₹
भांडवल		जमीन व इमारत	१,४४,०००
अ १,४५,५००		यंत्र	४२,०००
ब ८७,०००		मालसाठा	१८,०००
क ३७,५००	२,७०,०००	येणे हुंडी	३६,०००
धनको	२४,०००	ऋणको	५४,०००
एकूण	२,९४,०००	एकूण	२,९४,०००

दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी भागीदारांनी व्यवसायाचे रूपांतर LLP मध्ये करण्याचे खालील अटींवर ठरविले:

- LLP मध्ये अ,ब व क हे भागीदार असून प्रत्येकाने ₹१,५०,००० आणले.
- कंपनीने सर्व मालमत्ता घेतली परंतु मालसाठा भागीदार 'अ' ₹१५,००० ना घेऊन गेला. कंपनीने सर्व देयताही घेतल्या. कंपनीने नावलौकिकासाठी ₹४५,००० अदा करण्याचे ठरविले.
- खरेदी किंमत रोखीमध्ये अदा केली.

वरील माहितीच्या आधारे, खालील गोष्टी करा :

- रियलाझेशन खाते
- भागीदाराचे भांडवल खाते
- रोख खाते
- LLP च्या पुस्तकामध्ये नोंदी
- मालमत्ता व देयतेचे पत्रक

- प्र.५ R व K संस्थेतील समान भागीदार आहेत त्यांचा दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे :

देयता	₹	मालमत्ता	₹
भांडवल खाते		इमारत	१,२८,०००
R	१,१०,०००	फर्निचर	१२,०००
K	४०,०००	ऋणको ३२,००० (-) बुडीत तरतूद २,०००	३०,०००
		मालसाठा	३६,०००
विविध धनको	५०,०००	रोख	१४,०००
तारण कर्ज	२०,०००		
एकूण	२,२०,०००	एकूण	२,२०,०००

वरील दिवशी, खालील अटींवर त्यांनी LLP मध्ये रूपांतरण केले :

- १) ऋणको ₹२८,००० मालसाठा ₹४४,००० फर्निचर ₹८००० इमारत ₹१,४०,००० ला घेतली व नावलौकिक ₹४४,००० ठरले.
 - २) ₹ ४,००० ची सूट घेऊन विविध धनकोंना घेतले.
 - ३) तारण कर्ज, अलिखित व देय व्याज ₹२,००० सह घेतले.
 - ४) विसर्जन खर्च ₹४,००० दिला.
- वरील माहितीच्या आधारे :
१. खरेदी किंमतीची गणना व पत्रक करा.
 २. संस्थेच्या पुस्तकामध्ये, रियलाइजेशन खाते, R व K चे भांडवल खाते आणि LLP खाते तयार करा.

किंवा

प्र.५ अ) दिनांक १ जानेवारी २०१८ रोजी कैलाश लि. ने ऐच्छिक दिवाळे परिसमापन केले. त्यावेळेचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे : ०८

देयता	₹	मालमत्ता	₹
भाग भांडवल ५०,००० समभाग प्रत्येकी १० चे	५,००,०००	संयंत्रे व यंत्र	७,००,०००
५०,०००, ५% अग्रहक्क भाग प्रत्येकी १० चे	५,००,०००	मालसाठा	३,२५,०००
६% कर्जरोखे	१,२५,०००	ऋणको	३,००,०००
धनको	२,६२,५००	रोख	५,०००
		नफा व तोटा खाते	५७,५००
एकूण	१३,८७,५००	एकूण	१३,८७,५००

१. दिवाळे परिसमापकाने खालीलप्रकारे मालमत्तेची वसूली केली :

संयंत्रे व यंत्रे	-	₹ ५,००,०००
मालसाठा	-	₹ २,००,०००
ऋणको	-	₹ २,५०,०००
 २. दिवाळे परिसमापनाचा खर्च ₹९,७५० आला आणि त्यांचे मानधन, वसूल केलेल्या रकमेच्या २% देण्याचे ठरविले.
 ३. अग्रहक्क भागांचा लाभांश एका वर्षासाठी थकित आहे आणि कर्जरोखेधारकांचा दावा दि. ३० जून २०१८ रोजी अदा केला.
- दिवाळे परिसमापकाचे अंतिम खातेपत्रक तयार करा. (Liquidator's final statements of accounts)

प्र.५ ब) कृष्णा लि. ने ५,००,००० समभाग प्रत्येकी ₹ १० मूळ किंमतीचे निर्गमित केले. १,४०,००० समभाग प्रवर्तकांना निर्गमित केले आणि उर्वरित भाग जनतेला ऑफर करण्यात आले जे सिमी, किमी आणि टिमीने २/९ : ३/९ : ४/९ या प्रमाणात अंडरराईट केले. ०७

निश्चित अंडरराईटिंग खालीलप्रमाणे आहे :

सिमी	-	१०,०००	भाग
किमी	-	१२,०००	भाग
टिमी	-	१४,०००	भाग

एकूण सदस्यत्वासाठी २,७७,६०० भागांचे अर्ज आले. (चिन्हांकित अर्जांचा समावेश करून आणि निश्चित अंडरराईटिंग वगळून)

चिन्हांकित अर्ज खालीलप्रमाणे :

सिमी -	६०,०००	भाग
किमी -	७०,०००	भाग
टिमी -	९०,०००	भाग

निश्चित अंडरराईटिंगचा फायदा, अंडरराईटर्सना दिला जाईल असे गृहित धरून अंडरराईटर्सची देयता गणना करून सांगा.

६. अ) अंडरराईटर्सच्या निव्वळ देयतेची गणना करण्याची पध्दत सांगा. १०
ब) एकत्रीकरणाच्या हितसंबंध (Pooling of Interest Method) गोळा करणे पध्दत व खरेदी पध्दत यातील फरक लिहा. १०

किंवा

- प्र.६ थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) २०

१. दिवाळे परिसमापकाचे अंतिम खातेपत्रक
२. मर्यादित देयता भागीदारी संस्था (LLP)
३. मौद्रिक व अमौद्रिक वस्तू
४. अटीचे व निश्चित अंडरराईटिंग
५. खरेदी किंमतीची निव्वळ भरणा पध्दत (Net Payment)
६. कंपनीचे अधिग्रहण

Time- 3 Hours

Marks-100

- N.B. –
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate marks.

Q. 1. A. Fill in the blanks with the appropriate option given in the brackets (Any Ten) 10

1. ----- is the area of Product Research.
(Product life cycle, Product design, Product modification, All of these)
2. Brand ----- means reputation of the brand in the market.
(Image, Culture, Essence, Personality)
3. ----- type of distribution channel has no intermediaries.
(Indirect, one-level, two-level, direct)
4. Advertising research includes -----
(Advertising content research, Media research, Advertising effectiveness research, All of these)
5. ----- helps in estimating future sales of the product.
(Media Research, Advertising Research, Sales Research, Supply chain research)
6. -----is essential for multinational companies.
(Local market study, Product research, Pricing research, Global marketing research)
7. In Professional Marketing Research Agencies ----- is responsible for data collection.
(Research Director, Field Work Director, Financial Director, Client Officer)
8. ----- packaging means use of environmental friendly packing materials.
(Traditional , Green, Simple, Printed)
9. Pricing Research helps in -----
(Decide right price for the product, understand competitor's pricing, formulate pricing strategies, all of these)
10. ----- research helps to understand 'why' factor of consumer behaviour.
(Product, Motivation, Distribution, Promotion)
11. To ensure objectivity in research, it is better to take services of -----
(Separate MR Department, Professional MR Agencies, Sales Department, all of these)
12. Demand in rural markets depends on ----- production.
(Agricultural, industrial, business, foreign)

B. State whether the following statements are true or false. (Any 10) (10)

1. Idea Screening is the first step in new product development.
2. Product Testing and Test Marketing are same.
3. Brand research is conducted only at the time of introducing new product in the market.
4. Physical distribution is concerned with physical movement of goods from the consumer to producer.
5. Consumer Research helps to understand consumer behaviour.
6. Recall test is pre-testing method of evaluating advertising effectiveness.
7. Sales research helps in identifying better sales opportunities.
8. It is necessary to establish rapport with rural consumers in rural marketing research.
9. Global Marketing Research helps to understand the changes in the International Environment.
10. If the company needs research data on continuous basis, it is better to have own marketing research department of the company.
11. If Marketing Research works as a part of Sales Department; it denotes modern approach of research.
12. NCAER is a leading agency in applied economic research.

Q. 2 Answer the following (Any Two) (15)

- a. What is Test Marketing? Explain different methods of Test Marketing.
- b. What is Brand Research? Explain its importance.
- c. Explain the term Price Research. Discuss its importance.

Q. 3. Answer the following (Any Two) (15)

- a. What is Physical distribution research? Explain its importance.
- b. Describe various elements of promotion with examples.
- c. What is Consumer Research? Explain different methods of conducting Consumer Research.

Q. 4. Answer the following (Any Two)

(15)

- What is Sales Research? Explain its significance.
- Explain various sources of data collection for conducting rural marketing research.
- Define Global Marketing. Explain the factors influencing Global Marketing.

Q. 5. Answer the following (Any Two)

(15)

- Explain different types of structures of organizing In house Marketing Department.
- What are the merits and demerits of Professional Marketing Research Agencies?
- Write a note on services offered by Indian Marketing Research Bureau (IMRB) and Operations Research Group (ORG)

Q. 6 Write Short Notes (Any 4)

(20)

- Packaging Research
- Pre-testing methods of advertising effectiveness
- Features of Indian Rural Markets
- Professional Standards
- Product Research
- Motivation Research

मराठी भाषांतर

सूचना: सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

प्र.क्र.01 अ] योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा (कोणत्याही दहा)

(१०)

- हा, वस्तु संशोधनाचा घटक आहे.
(वस्तु जीवन चक्र, वस्तु आराखडा, वस्तु आधुनिकीकरण, या पैकी सर्व)
- मुद्रा ----- म्हणजे, मुद्रे ची बाजारपेठेतील कीर्ती होय.
(प्रतिमा, संस्कृती, आवश्यकता, व्यक्तिमत्व)
- या प्रकारच्या वितरण साखळीत मध्यस्त नसतात.
(अप्रत्यक्ष, एकस्तरीय, द्विस्तरीय, प्रत्यक्ष)
- जाहिरात संशोधनात ----- चा समावेश असतो.
(जाहिरात मसुदा संशोधन, माध्यम संशोधन,, जाहिरात परिणामकता संशोधन, या पैकी सर्व)

५. वस्तु च्या भविष्यातील विक्रीचा अंदाज बांधण्यासाठी ----- ची मदत होते.
(माध्यम संशोधन, जाहिरात संशोधन, विक्री संशोधन, पुरवठा साखळी संशोधन)
६. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या दृष्टीने ----- आवश्यक असते.
(स्थानिक बाजारपेठ संशोधन, वस्तु संशोधन, किंमत संशोधन, जागतिक विपणन संशोधन)
७. पेशेवाईक विपणन संशोधनात, माहिती गोळा करण्याची जबाबदारी----- कडे असते.
(संशोधन संचालक, क्षेत्र कार्य संचालक, वित्तीय संचालक, पक्षकार अधिकारी)
८. ----- वेष्टन म्हणजे, पर्यावरण स्नेही वेष्टन साहित्याचा वापर होय
(पारंपारिक, हरित, साधे, छापील)
९. किंमत संशोधन----- मदत करते.
(वस्तूची योग्य किंमत ठरविण्यास, स्पर्धकाचे किंमत धोरण जाणून घेण्यासाठी, किंमत विषयक रणनिती आखण्यासाठी, या पैकी सर्व)
१०. ----- संशोधन, ग्राहक वर्तनप्रणाली मागचे कारण जाणून घेण्यास मदत करते.
(वस्तु, प्रेरणा, वितरण, वृद्धी)
११. संशोधन हेतू पूर्ततेची शाश्वती मिळण्याकरिता; ----- सेवांची मदत घेणे इष्ट ठरते.
(स्वतंत्रविपणन संशोधन विभाग, व्यावसायिक विपणन संशोधन संस्था, विक्री विभाग, या पैकी सर्व)
१२. ग्रामिण बाजारपेठेतील मागणी..... उत्पादना वर अवलंबुन असते.
(शेती, औद्योगिक,व्यवसाय, विदेशी)

ब] खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा)

(१०)

१. कल्पनेची छाननी ही नव वस्तु विकास प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.
२. वस्तु चाचणी आणि चाचणी विपणन या एकसमान संज्ञा आहेत.
३. मुद्रा संशोधन फक्त नवीन वस्तु बाजारपेठेत सादर करते वेळीच केले जाते.
४. ग्राहका कडून उत्पादका कडे वस्तूचे भौतिक स्थानांतर म्हणजेच भौतिक वितरण होय.
५. ग्राहक वर्तनप्रणाली जाणून घेण्याकरिता ग्राहक संशोधनाची मदत होते.
६. स्मरण चाचणी ही जाहिरात परीणामकता मुल्यांकनाची पुर्व-चाचणी पद्धत आहे.
७. विक्रीच्या उत्तम संधी शोधण्याकरिता विक्री संशोधनाची मदत होते.
८. ग्रामिण विपणन संशोधनात ग्रामिण ग्राहकांशी सलोखा स्थापित होणे गरजेचे असते.
९. जागतिक विपणन संशोधना मुळे आंतरराष्ट्रीय पर्यावरणातील बदल समजण्यास मदत होते.
१०. कंपनीला जर सातत्याने संशोधनपर माहितीची गरज भासत असेल; तर कंपनीचा स्वतःचा विपणन संशोधन विभाग असणे गरजेचे असते.

११. विपणन संशोधन विक्री विभागाचा एक भाग म्हणून कार्यरत असेल; तर त्यातून संशोधनाचा आधुनिक दृष्टीकोन व्यक्त होतो.
१२. NCAER ही उपयोजित आर्थिक संशोधनातील एक अग्रगण्य संस्था आहे.

प्र.क्र.०२ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

- अ. चाचणी विपणन म्हणजे काय? चाचणी विपणनाच्या विविध पध्दती विशद करा.
- ब. मुद्रा संशोधन म्हणजे काय? मुद्रा संशोधनाचे महत्व सांगा.
- क. किंमत संशोधन ही संज्ञा स्पष्ट करून; त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.क्र.०३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

- अ. भौतिक वितरण संशोधन म्हणजे काय? त्याचे महत्व विशद करा.
- ब. विक्रय वृद्धीच्या विविध घटकांचे उदाहरणांसहित वर्णन करा.
- क. ग्राहक संशोधन म्हणजे काय? ग्राहक संशोधन आयोजित करण्याच्या विविध पध्दती विशद करा.

प्र.क्र.०४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

- अ. विक्री संशोधन म्हणजे काय? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब. ग्रामिण विपणन संशोधन आयोजना करिता माहितीचे विविध स्रोत सांगा.
- क. जागतिक विपणना ची व्याख्या करून; जागतिक विपणना वर परिणाम करणारे घटक विशद करा.

प्र.क्र.०५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

- अ. गृह-अंतर्गत (In house) विपण संशोधन विभागाच्या संघटन संरचनेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ब. पेशेवाईक (Professional) विपणन संशोधन संस्थेचे फायदे व तोटे काय आहेत ते सांगा.
- क. Indian Marketing Research Bureau (IMRB) आणि Operations Research Group (ORG) या संस्थान कडून दिल्या जाणा-या सेवांविषयी टिपणी लिहा.

प्र.क्र.०६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

(२०)

- अ. संवेष्टन संशोधन
- ब. जाहिरात परिणामकता -पुर्व चाचणी पद्धत
- क. भारतीय ग्रामिण बाजार पेठांची वैशिष्ट्ये
- ड. व्यावसायिक कसोट्या/परिमाणे (Professional Standards)
- इ. वस्तु संशोधन
- फ. प्रेरणा संशोधन